

EMIL HUREZEANU:

**ÎI REPROȘEZ
LUI ILIESCU
CĂ
N-A PUTUT FI
NICI MĂCAR
UN DESPOT
LUMINAT**

pag 8-9

Nr. 50 (253), 14-20 decembrie 1994

**Prin
cămărilor
alegătorilor
- sondaj
de iarnă**

pag 5

**Tribuna liberă:
S. Damian
despre Andrei Pleșu**

pag 14

ANDREI CORNEA

„Colaborare“

Detestabilul personaj care este C.V. Tudor a pretins de curind, nu altminteri decît a făcut-o și cu multe alte prilejuri asemănătoare, că în spatele mîtingului de la Reșița stau niscăiva „forțe ostile“, alimentate de bună seamă de Opoziție, cu pigmentul cuvenit de „agenturi străine“. Rezonînd simpatetic, PDSR a afirmat, într-un comunicat, că manifestăția, deși justă în punctul ei de plecare, ar fi fost manipulată de polițienii Opoziției. Auzind toate acestea, mi-am spus: ce bine ar fi ca, fie și numai într-o mică măsură, asemenea alegații să fie adevărate și ca Opoziția să aibă măcar o minimă capacitate de a orchestra sau manipula asemenea mișcări de masă! Încă n-ar fi rău dacă ea ar fi cel puțin în stare să profite serios de pe urma lor!

De fapt, mișcările de la Reșița (ce continuau pe cînd scriam rîndurile de față) au izbucnit cu totul spontan, din disperarea oamenilor supuși nu doar unor probleme economice tot mai mari, dar și expuși aroganței fără margini a guvernamentelor, ce susțin cu emfază și în disprețul realității că lucrurile merg spre bine. Aceștia și-au inchipuit pe-seme că prin cumpărarea liderilor sindical, distrugînd unitatea și capacitatea organizatorică a sindicatelor, vor scăpa de o bătaie de cap și că vor putea governa netulburăți. Se înșală. Sindicate puternice, conduse de oameni respectați și ascultați de mase, reprezintă nu doar un partener serios și credibil în negocieri, cu care trebuie să cazi în final la un compromis, dar și un fel de „plasă de amortizare“ a pericolului marilor șocuri sociale incontrollabile. Anulați-i pe conducători prin corupție și oamenii nu vor mai dispune de o autoritate de care să se lase conduși, spargeți rețeaua sindicală și veți instaura anarhia. Vaduviți-i de structuri organizatorice reprezentative; muncitorii și ceilalți cetățeni vor răbda în tăcere cîteva vreme, iar apoi, deodată, pe neașteptate, se vor revolta, iar revolta lor va tinde să aibă un chip anarhic, haotic, chiar violent. Într-o țară ca a noastră, unde, de 150 de ani, am avut 5 sau 6 lovituri de stat, 8 sau 9 constituții, unde o singură dată (1937), pînă în prezent, un partid aflat la putere a pierdut alegerile, unde violențele de masă, precum în 1907, în 1941, în 1989, în 1990, în 1991, alternează cu perioade lungi de apatie, demantelarea metodică realizată de guvernări a începutului de structuri sindicale e nu doar o eroare, e un pas spre catastrofă.

Inconștiența politicianilor Puterii are egal doar în ezitățile politicianilor Opoziției. Nu numai că aceasta nu a avut nimic de-a face cu mișcarea de la Reșița, dar au trebuit să treacă cîteva zile pînă cînd să auzim din partea ei o declarație de solidaritate. Mult mai grav, cînd în Comitetul Director al CDR s-a pus chestiunea unei mișcări de cenzură propuse de PL '93 (este adevărat, cu altă „temă“ decît conflictul Reșița), propunerea a fost respinsă cu concursul PNTCD. De-abia luni după-amiază, înțelegîndu-se că dacă se dorește eu adevărat întreruperea guvernării Văcăroiu, nimic nu era mai avantajos decît a-l sili tocmai acum să lupte pe două fronturi: împotriva unor mișcări sociale, pe de-o parte, împotriva Opoziției în Parlament, pe de altă, a fost avansat spre semnare textul unei noi mișcări. Propunerea nu a venit însă din partea CDR, ci de la PD, care a dovedit încă o dată că reprezintă partea cea mai dinamică a Opoziției, conștientă că a abandona ideea mișcării tocmai acum ar fi însemnat transmiterea unui mesaj dezamăgitor tuturor nemulțumiților de politica Guvernului.

Marti deja se strîngeau semnăturile necesare pentru prezentarea oficială a mișcării și circulau zvonuri că și unii membri ai coaliției guvernamentale sînt dispuși să semneze sau să voteze împotriva Guvernului. Între timp, acțiunile revendicative de la Reșița continuau cu tendința de extindere în alte localități muncitorești.

Ce va fi? Răspunzînd fie și cu întîrziere la apel, va ști Opoziția, și mai ales CDR, să se mobilizeze, să lupte și, chiar dacă va fi în final depășită la vot, va reuși ea să cîștige capital politic? Va învăța ea să acționeze mai decis, să vegheze mai atent la nevoile oamenilor, nevoi pe care să le preia „din mers“, organizîndu-le și dîndu-le o formă politică? Va inversa ea tendința de pînă acum către ineficiență, lentoare și slăbiciune? În sfîrșit, se va sparge coaliția guvernamentală, va cădea Guvernul?

...În acest mijloc de decembrie zilele sînt neobișnuit de calde și frumoase. La fel ca acum cinci ani. Meteorologia se repetă. Unii vor să sperie că nu numai ea.

Stimată redacție,
Stimate domnule Horațiu Pepine,

În legătură cu articolul dvs. aș avea o singură observație. S-a amintit acolo (în nr. 42, 19-25.10.1994) că planul de școlarizare la Universitatea București a crescut numai cu scopul de a asigura normele profesorilor.

A fost în orașul nostru cineva din Finlanda, și în cadrul interviului dat unui ziar local a arătat că datorită concurenței mărfurilor din țările dezvoltate, precum și a pierderilor de piețe din cadrul țărilor foste comuniste, multe întreprinderi au trebuit să-și micșoreze producția sau chiar să se închidă total. (Am și văzut anul acesta, într-un reportaj TV despre Finlanda, supermagazine goale.) În plus, am putut afla din acest interviu că a crescut vertiginos numărul studenților, șomerii tineri, și nu numai, pentru a nu-și pierde timpul, se perfecționează, învățând, în așteptarea unui viitor mai bun, când își vor fructifica cele învățate. Atunci, mai ales la noi, este un lucru foarte bine venit că barem aceasta se face bine, adică nu se lasă măcar o parte a tineretului care nu are de lucru să-și piardă timpul cu nimicuri sau cu activități cu caracter negativ (vagabondaj, drog etc.). A crescut și posibilitatea circulației valorilor spirituale, și cu aceasta și randamentul sau eficiența studenției. Numai în Oradea, dacă ne uităm la existența sistemului de computere legat la sistemul european și la cel asemănător la licee, putem spune că toți șii posibilitățile au crescut pentru studenți. Nu mai vorbesc de cărțile care se pot cumpăra, care n-au existat decât eventual în bibliotecile Academiei – în original, netraduse în românește.

În această concluzie amintită de mine parcă stăruie mentalitatea multora care spun că avem prea mulți cu facultate. Urmăresc de mult timp care este adevărul în această privință și din interviuri ale unor oameni competenți din țările dezvoltate am ajuns la concluzia că nu numărul mare de oameni cu facultate este problema, nu în aceasta este greșeala, ci în felul cunoștințelor care se studiază și în felul metodelor însușite. Dacă se însușește un sistem deschis de metode, o receptivitate la nou, chiar și cu un bagaj de cunoștințe rămas puțin în urmă rezultă o capacitate suficientă de a asimila noi cunoștințe moderne (mai ales în domeniul economic sau medical, unde numai din cărți) nu se poate asimila meseria modernă). Că au rămas mulți numai la cunoștințe învechite – în acest lucru este adevărat. Dar ei, nefiind receptivi la nou, n-ar fi devenit mari reformatori nici dacă ar fi avut cunoștințe moderne. Însă mai ales acum, când sunt accesibile cunoștințele moderne, procentul celor care devin rigizi după absolvire în modul de gândire este din ce în ce mai mic. Am mai aflat că în țările dezvoltate numărul studenților și procentajul de absolvenți sunt mai mari, deci sunt încă și la noi motivații de a se mări numărul studenților. Sint multe locuri unde ar putea lucra cu mai mare eficiență absolvenții de facultate. În turism, în țările dezvoltate cel puțin, la hoteluri mari, portarul șef este absolvent de facultate, cunoscător de limbi străine; apoi, unde sint locurile neocupate de absolvenți ai facultății, de asistenți sociali care au pregătire pentru a îngriji și a conversa cu bolnavi, cu bătrini din diferite domenii. Turismul este deci un domeniu în care există o mare rezervă de locuri (mulți tineri ar plăti astfel de servicii, cel puțin pe o durată limitată, pentru a-și efectua concedul într-o călătorie în străinătate sau în țară, lăsându-și părinții în grija acestor cadre). Apoi ar mai fi pregătirea suplimentară a copiilor talentați printr-un sistem instituționalizat sau a copiilor celor care se ocupă cu încheierea unor contracte și nu sint practic acasă etc., etc.

Cu respect,

Papp Vasile, Oradea, 28.10.1994

Stimată doamnă Gabriela Adameșteanu,

Am redescoperit împreună cu elevii mei „Lumea Anei Frank”. O lume dominată de prejudecăți și de ură. La ora de filozofie, la lecția despre libertate am folosit ca motto cuvintele notate de Ana Frank în jurnalul ei: (...) Să merg cu bicicleta, să dansez, să fluierez (...) să știu că SINT LIBERĂ, asta îmi doresc (...). Dar dacă Ana Frank a murit acum 50 de ani într-un lagăr de exterminare nazist, iar cifra celor uciși de naziști a fost de milioane, oamenii de astăzi sint mai toleranți? Foarte multe evenimente din jurul nostru ne arată că pe planeta Pământ nu domnește toleranța.

Și atunci e firesc să ne întrebăm ce fel de lume se pregătește pentru mileniul următor? Ce sentimente vor avea oamenii atunci? Lumea va deveni mai omenească sau mai puțin omenească?

Aș dori să realizați o dezbaterie în revista „22” cu aceste întrebări adresate unor mari personalități.

Profesor de filozofie Luiza Butnariu, Suceava
Stimați redactori,

Radio România a fost apreciat pentru obiectivitate de aproape toată lumea. Dar numai în comparație cu TVR. „Chiorul este împărat în țara orbilor.” Astfel, întinim și aici lipsa de profesionalism și chiar rea-credință. Grupajele gen „actualități și muzică” abundă în reportaje cu prea multe metafore și prea puține informații. Aceiași reporteri „optimiști” din anii comunismului ne anunță și acum o serie de realizări de frunte. Reporterii care încep prin a enunța ei înșiși informația și continuă prin a solicita interlocutorului să o confirme. Acesta nu are de făcut decât să o repete („Da, într-adevăr...”). Când într-o zi un corespondent a cerut intrarea în emisie pentru a relata despre cozile imense la benzină în Banat și riscul unor accidente (iață și o știre vie), din studio, coordonatoarea emisiunii l-a întrerupt cu replica: „Nu noi putem rezolva acest lucru!” (Nu discutăm caracterul panicard al știrii.)

Apropoe zilnic auzim o reporteră, aparent bine intenționată, care colindă piețele bucureștene în luptă cu eventualii speculanți, cu țărani care vind pe bordură etc. Foarte vehementă cu micii negustori și fără a analiza cauzele situațiilor întinente, posibilitatea unor alternative. Ce păcat că acest curaj se rezumă la atitudinea față de cei mici! Probabil că se încadrează în campania de discreditare a primarilor Opoziției.

De ce Ministerul de Interne are o rubrică permanentă și altele nu? Sint atâtea profesii! Nu mai vorbim de calitatea acestor emisuni, inclusiv ale Armatelor, gen „gazeta de perete”.

Revista presei franceze, fără îndoială utilă, se preocupă mai mult de evenimentele mondiale, fără a ne face cunoscută mai în amănunt lumea franceză. Și aproape zilnic este citat ziarul „L'Humanité”!

Rubrica „Migrația azi” oferă posibilitatea unui funcționar public de a ne preveni, dacă sintem tentați să emigrăm, asupra greutăților din lumea occidentală. Înteleg că nu trebuie încurajată emigrația, dar funcționarul respectiv are menirea de a-l ajuta pe cel care totuși solicită acest lucru, nu de a-l descuraja. Măcar de-ar face o comparație corectă prețuri/salarii-de-acolo și de la noi.

Să amintim cronicile parlamentare tendențioase ale lui Dionisie Șincan și chiar Paul Grigoriu joacă prost rolul profesionistului independent (a se vedea și recentul interviu din „Academia Cațavencu”).

Programul România Tineret debitează ineptii și realizatorii emisiunilor interactive se străduiesc să mențină discuțiile cit mai departe de zona politicului.

Lipsa implicării politice, de fapt a implicării civice, contribuie la perpetuarea ignoranței publicului ascultător, în special a celui tinar.

Pare a avea dreptate titlul unui cîntec: „Țara te vrea prost!” – cu observația că nu chiar „țara” vrea acest lucru.

TVR selectează cu destinație la știri externe doar pe acelea legate de demonstrații, greve, scumpiri cu 1,2%, atentate etc., în general dificultăți, în buna tradiție a rubricilor de altădată: „Din lumea capitalului”. Berlusconi este prezentat în mod tendențios. Atita doar că putem sesiza rigoarea Justiției italiene și, în general, ce înseamnă o politică socială, ce cuvînt au sindicatele (fie ele și puțin cam roșii).

Nu este emisiune folclorică fără Furdul-Iancu și cîntecule sale aparent patriotice, cu texte ajustate în tradiția „Cîntării României”. Nu regăsim deloc viața țaranului în aceste cîntece. Spectacolele de la Tebea sint prezentate pînă le învățăm pe de rost. „Noi sintem aici pe veci stăpîni!” Cui o spunem? Ce înseamnă stăpîni? Ce ironic sună cînd oamenii și-au pierdut simțul proprietății pămîntului!

„Memorialul durerii” este programat la ore exasperant de tîrziu, la care se adaugă și întîrzieri. Foarte bune episoadele dedicate demolării bisericilor și stațiilor, prezentării Castelului Peleș sau episodul despre săbiile ofițerilor români. „Noi sintem români!”

Trebuie încurajați oamenii de bună-credință cu bani pentru a înființa posturi de radio și TV. În Craiova domină vechiul ziar comunist, iar la Radio Craiova „tinerii” pedalează pe „apolitism”.

Putem înțelege că trebuie să așteptăm cei douăzeci de ani prezisi, deci dispariția biologică a generației purtătoare de virusi comunisti, dar ne poate îngrijora că generația următoare este menținută în confuzie și ușor vor putea apărea ideile contrare democrației în genul celor din anii '30. Ar trebui neapărat insistat asupra fenomenului legionar și a negării democrației. Trebuie ridicat și acest vîl, pentru a nu-l lăsa la mîna celor de „gen Iliescu”. În acest context, m-a surprins și pe mine exprimarea d-nei Doina Cornea („gen Iliescu”). Chiar dacă argumentarea de fond este corectă, trebuie mai multă atenție la amănunțele invocate, nu totdeauna adevărate.

În același număr de revistă am întîlnit și neatenția d-lui Andrei Cornea în ceea ce privește prețul uleiului. De multe ori, omul obișnuit poate rămîne cu impresia că persoana care argumentează este puțin ruptă de realitatea imediată și atunci poate chiar sensul discursului este viciat.

Aș dori să regăsesc în paginile revistei dvs. și unele discursuri semnificative ale parlamentarilor Opoziției (așa cum au fost cele ale d-lui Nicolae Manolescu).

Săptămîna aceasta am ascultat fragmente din răspunsurile d-lui Măgureanu la întrebările parlamentarilor și am remarcat sfidarea cu program pe care a arătat-o. A încurcat permanent numele parlamentarilor și ale partidelor, a insinuat mici răutăți și a abordat obișnuitul său rol de om umil.

„Sfidarea americană”, parafrazind o celebră carte, ne-a parvenit pe calea celebrului interviu al d-lui Shifter. E adevărat că era un interviu, o părere personală, dar tocmai de aceea mai adevărat, lipsit de ambiguitatea limbajului diplomatic. M-a deranjat tocmai tonul puțin arogant. Sigur că s-au schimbat multe lucruri în România, dar a nu sesiza esența modului de viață la noi, mecanismul societății noastre, poate însemna chiar lipsă de profesionalism. Toate acestea au deranjat mai mult decît laudele la adresa vizitei lui Iliescu. Pînă la urmă și Ceaușescu a fost primit la Casa Albă. Poate că a fost un mesaj: „Descurcați-vă singurii!”. Oricum, pare evident că lumea occidentală, fără generalizarea, nu a prea înțeles ce am trăit noi aici. Și părem a retrăi anii '45-'47!

Eu continuu să cred că încă este timpul documentelor, al mărturiilor, al recuperării. Măcar copilul meu să plece în viață cu imaginea corectă și de aceea fac tot efortul pentru a putea aduna semnele durabile. Abia am găsit „Dimpotrivă” a lui Virgil Ierunca și am în lista de așteptare volumul IV al d-nei Monica Lovinescu și volumul IV din memoriile Regelui Carol I. Aștept ca prețul lor să nu mi se mai pară prea mare.

De aceea îmi amintesc cu tristețe de supărarea mai veche a lui Paul Goma la adresa d-lui Liiceanu în privința unor tiraje date la topit. Practic vorbind, nu cred că s-a cîștigat prea mult prin acea operație, dar măcar se putea face gestul fetei publice. Se putea ieși cu ele mai „în față” publicului.

Oricum, viața de zi cu zi ne acaparează, și libertatea de care inspirat vor fi este dl. Patapievici în descrierea „regimului Iliescu” ne este dirijată. Măcar să regăsim niște fanioane.

Pînă și „Academia Cațavencu” devine tristă. Asta este!

Marius Dobrin, Craiova, 27.XI.1994

LA SEDIUL
REDACȚIEI PUTEȚI
CUMPARA
DIN STOC:

Anul 1990, numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 38, 41, 44.
Anii 1991, 1992, 1993.
Exemplarele vechi sint comercializate la prețul actual al revistei.

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CŪ REDUCERE

3.500 lei (22% reducere) cu ridicare de la redacție

4.000 lei (11% reducere) cu expediere prin poștă

Pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

2.500 lei (44% reducere) cu ridicare de la redacție

3.000 lei (33% reducere) cu expediere prin poștă

Cei interesați sint rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa:

Revista „22”, cont 45103532 BCR

Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București, iar adevăratele corespunzătoare (balon de pensie, adeverințe școlare etc.) tipului de abonament dorit pe adresa:

Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adevăratele sint valabile un an de zile.

Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sint sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

TIA ȘERBĂNESCU Moțiunea Reșița

La numai o săptămână de la triumfalele declarații ce prezentau guvernarea Văcăroiu drept campioana macrostabilității, greva de la Reșița, transformată rapid în cea mai amplă și mai serioasă manifestație sindicală de la Revoluție încolo, s-a constituit într-un adevărat moment al adevărului.

Un adevăr care a mornit pe sub statistici și procente - și care a răbunat cu prima ocazie. Paradoxal, ocazia a oferit-o chiar guvernul Văcăroiu. Inițial, greva a fost determinată de neplata salariilor pe lunile octombrie și noiembrie, dar acest incident financiar (deloc neglijabil!) s-a dovedit pînă la urmă a fi ocazia, nu însă și cauza. Căuza este mai veche și ea ține de proasta administrare, de absența restructurării - altfel spus, de același mecanism economic care funcționează haotic, dar care încearcă să păstreze aparențele unei existențe sănătoase. Un „accident” care seamănă ca două picături de apă cu cel din Valea Jiului în 1977 și cu cel din Brașov în 1987, dovedind că mărirea unei economii prospere, dar care în realitate era și este muribundă nu poate dura la nesfârșit pentru că, într-un moment sau altul, orice defecțiune îi poate deveni fatală. Momentul Reșița a pus astfel în fața guvernării Văcăroiu o oglindă nemiloasă.

Din incompetență, din imprudență sau poate din indiferență - fiecare din ele de neiertat -, guvernul Văcăroiu a neglijat să prevină un asemenea scurtcircuit (inevitabil, cînd sistemul economic nu e asigurat), iar cînd s-a întimplat, a neglijat să-l stopeze. O suită întreagă de comunicate, începînd cu ale Președintei și terminînd cu ale Guvernului, au dovedit că, pe tot întinsul ei, Puterea din România refuză să accepte adevărul reflectat în oglinda de la Reșița, preferînd să-i acorde doar semnificația unei revolte spontane, datorată necazurilor financiare, care, odată rezolvate prin trimiterea de urgență a banilor, nu se mai justifică. Faptul că abia după primirea salariilor restante și după avansarea inevitabilă a unor prime de Crăciun manifestația din Piața Reșiței s-a amplificat și s-a generalizat, ea devenind simbolul unei atitudini sindicale reformatoare, ar fi trebuit să avertizeze guvernul Văcăroiu și Președinția că au în față un examen pe care nu l-au mai avut pînă acum. Decisiv nu atît pentru guvernul Văcăroiu - pentru că nici nu mai are importanță dacă dl. Văcăroiu rămîne la putere ori este demis -, cît pentru economia românească. Nu este vorba doar de a-l demite pe dl. Văcăroiu, ci de a demite falsul economic și minciuna administrativă. În răspunsurile lor, atît dl. Iliescu, cît și dl. Văcăroiu s-au prevalat, ca de obicei, tocmai de „rigorile severe” ale economiei de piață - de „autonomia” întreprinderilor -, care, nu-i așa?, nu-i permite Guvernului să acționeze pentru a rezolva crizele și să răspundă pentru ele, dar îi permite să se laude cu presupusele ei succese. În realitate, Reșița dovedește tocmai faptul că nu există economie de piață. Unde sînt legile cererii și ofertei? Unde este concurența și unde se regăsesc efectele ei? La noi singura concurență este concurența prețurilor - dar ea se manifestă nu în scăderea, ci în creșterea lor necontenită. Cine s-a ocupat de soarta acestor mari centrale industriale? Și oare cum a realizat dl. Văcăroiu macrostabilitatea cînd tocmai marile combinate sînt în veșnic pericol de sucombare? „Nu guvernele rezolvă problemele întreprinderilor”, a explicat dl. Iliescu la sosirea din Germania. Și a adăugat: „Nu guvernul german rezolvă problemele lui Krupp și Siemens”. Perfect adevărat. Numai că și Siemens și Krupp sînt trusturi particulare și nici un patron din lume nu și-ar permite să-și lase întreprinderile în voia soartei ani în șir fără să știe care-i viitorul producției lor. Dar Combinatul Siderurgic și Uzina Constructoare de Mașini din Reșița sînt întreprinderi de stat. Mai mult ca sigur, nici guvernul german, și nici un alt guvern din lume nu și-ar permite să lase o grevă să continue opt zile fără să negocieze imediat pentru a o stopa. Ar însemna să-și bată joc de propria sa muncă. Dacă dl. Văcăroiu și-ar fi prețuit acel procent și jumătate de creștere industrială, ar fi trebuit să tremure pentru soarta lui și să se deplaseze de urgență la Reșița, pentru ca primele două zile de grevă să nu i-l pericliteze. Dar dl. Văcăroiu s-a ambiționat să nu „cedeze” presiunii străzii pentru a-și apăra o onoare care, în afara grijii pentru producția țării și pentru oamenii ei, nu are nici o semnificație. Ca să nu mai vorbim de faptul că, din moment ce fusese informat de o delegație sindicală încă în urmă de cîteva luni despre situația din Reșița și din moment ce existau angajamentul scris că domnia sa se va deplasa la Reșița în noiembrie, onoarea impunea în primul rînd respectarea cuvîntului dat.

În fapt, dl. Văcăroiu a trimis o comisie ale cărei rezultate au rămas necunoscute și singurul semn de interes primit de reșițeni a fost tocmai neplata salarii-

lor. În locul vizitei solicitate de sindicaliști, dl. Văcăroiu a trimis o nouă comisie, „formată din cei mai buni specialiști pe care-i avem” și care, după două zile, „a identificat soluții viabile”. De ce nu i-o fi trimis de prima dată pe specialiști? De ce dl. Văcăroiu a neglijat unul după altul apelurile disperate ale celor 15-17.000 de oameni care stau în ploaie și în frig, cerînd nu numai drepturile lor, ci chiar dreptul economiei românești la existență - și nu la aparență? Răspunsul este, pur și simplu, stupefiant: pentru că soarta industriei românești i se pare d-lui Văcăroiu mult mai puțin importantă decît orgoliul personal. Pentru că, în realitate, nu-l dor procentele care se pierd prin atîtea zile de grevă. Și dacă nu-l dor deloc înseamnă ori că aceste procente nici nu există, ori că dl. Văcăroiu e-n stare să le sacrifice pe altarul ambiției personale. Dînsul a preferat să se plîngă de „niște lideri sindicali care nu lasă oamenii să intre la lucru”, să amenințe cu neplata salariilor pentru zilele de grevă, cu „pagubele” care trebuie suportate de sindicaliști și să impute atacurile adversarilor politici „de pe margine”, pe care i-a numit „acele pășări de pradă care nu scapă nici un prilej” pentru a produce instabilitate. Și, bineînțeles, să acuze „mentalitățile vechi”, conform cărora primul-ministru vine, dă indicații, destituie și rezolvă tot. Dl. Văcăroiu are, firește, mentalități noi. Dînsul face vizite de lucru, privește panouri și grafice și dă indicații, dar numai în întreprinderi unde nu sînt pe moment probleme și unde e primit cu fastul necesar. Ca și dl. Iliescu, de altfel. Cînd întreprinderile au probleme, aceste „mentalități” dispar ca prin farmec și cei doi nu mai ostensează vorbind despre economia de piață, pe care au transformat-o cînd într-un paravan verbal cu care astupă găurile economiei centralizate, cînd într-un clișeu folosit la fel de hazardat ca atîtea altele. Ca, de exemplu, clișeul „disponibilității la dialog”, pe care dl. Iliescu l-a invocat în comunicatele sale după ce și-a declarat o ipocrită „solidaritate” cu reșițeni. Dar cu cine să dialogheze manifestații din Reșița cînd atît președintele, cît și primul-ministru refuză să-și recunoască responsabilitățile?

Pentru că, în esența lui, momentul Reșița a relevat tocmai acest adevăr dramatic: incapacitatea Puterii din România de a-și asuma responsabilitatea. Este motivul pentru care manifestația-maraton din Reșița s-a radicalizat de la o zi la alta și a beneficiat de o solidarizare aproape națională. Și poate că singurul lucru bun reieșit din suita de gesturi sinucigașe ale guvernului Văcăroiu este tocmai acesta: a arătat că

există solidaritate și că există interes sincer pentru soarta țării. Și că muncitorilor nu le mai este indiferent cum trăim: în minciuna mereu primenite sau înfruntînd adevărul cu orice risc. Iată un moment pe care domni Iliescu și Văcăroiu ar fi trebuit să-l prevadă dacă n-ar fi atît de orbiți de propria lor realitate, mereu alta decît cea a țării. Într-un dezastruos contrast cu această realitate, premierul Văcăroiu și-a anunțat „apropiata vizită” la Reșița abia după opt zile de manifestație. Nu e deloc exclus însă că dezinteresul său atît de așezat pentru soarta Reșiței să aibă și el „niște mentalități vechi” la origine. Pe cit se poate prevedea, și de această dată soluțiile, cite vor fi, vor respecta directivele tradiționale: „Trebuie popularizate discuțiile cu muncitorii care se ocupă de problemele actuale legate de producție, respectiv cele care critică trecutul și problemele locale. Nu se vor înlătura cauzele fenomenelor în discuție”. Fraza - cîinică dar actuală, după cum se vede - datează din 1947 și face parte din învățămintele NKVD către fiii săi din țările limitrofe. Așadar, nu cauzele se vor înlătura în „cauza” Reșița, ci: directorii, prefectul, secretarii de stat - sau cine știe ce alți acari Păun se vor găsi. „Rezolvată” sau semirezolvată, acum situația din Reșița va continua în toată industria românească pînă cînd opțiunea teoretică pentru economia de piață și pentru restructurare își va găsi acoperirea în realitate.

CRONOLOGIE

Marti 6 decembrie

● Aproximativ 5.000 de muncitori de pe trei platforme industriale ale Uzinei de Construcții de Mașini din Reșița s-au adunat în piața din fața Prefecturii Caras-Severin, pentru a protesta față de restanțele privind plata salariilor. Muncitorii au scandat lozinci antigovernamentale, cerînd totodată demiterea primului-ministru și a prefectului Traian Zamfir.

Miercuri 7 decembrie

● De la primele ore ale diminetii, Piața „1 Decembrie 1918” din Reșița a fost din nou ocupată de mii de manifestații. Muncitorii cer în continuare ca primul-ministru să vină în municipiu, pentru a analiza la fața locului situația dezastruoasă a industriei grele reșițene. În fața UCMR - pîchete care interzice accesul în uzină. ● În jurul orei 11.00, la Prefectura Caras-Severin a sunat președintele Ion Iliescu, care s-a interesat de situația de la Reșița și a informat că i-a cerut premierului Văcăroiu să vină o sedință cu miniștrii de resort, pentru a discuta problemele uzinelor orașului. ● „Vreau să se rețină foarte clar că mă preocupă în mod deosebit situația salariaților din cadrul UCMR, însă a merge primul-ministru acum la Reșița, fără a avea o imagine clară, dată de specialiști, (...) ar fi ca și cum mi-aș lua un angajament fără acoperire”, a declarat Nicolae Văcăroiu. ●

Joi 8 decembrie

● Circa 10.000 de oameni se aflau în piața din centrul orașului Reșița. Deși au fost anunțați că s-au adus bani pentru plata salariilor, cei strînși în piață au refuzat să meargă să-i ridice. ● O delegație guvernamentală ajunge la Reșița și începe discuțiile cu administrația. ● Prin declarații oficiale, Cartel ALFA, CNSLR-Frăția și sindicatele din agricultură și alimentație CERES se solidarizează cu mișcarea revendicativă a salariaților de la Reșița. ● În cadrul sedinței Biroului Executiv al Guvernului se analizează situația creată în municipiul Reșița. ●

Vineri 9 decembrie

● La ora 7, în fața Prefecturii sînt peste 15.000 muncitori așteptînd sosirea premierului Văcăroiu. Încă nu au avut loc discuții cu comisia guvernamentală sosită de la București, deoarece aceasta nu și-a definitivat raportul. ● Alte formațiuni sindicale, ca și Consiliul Consultativ al Organizațiilor Revoluționarelor din Orașele-Martir se solidarizează cu revendicările din municipiul Reșița. ● Liderul PRM, Corneliu Vadim Tudor, a calificat greva de la Reșița drept „o tentativă de răsturnare a ordinii de stat”, afirmînd că Guvernul a soluționat toate revendicările greviștilor și a cerut SRI să dezvăluie care sînt „forțele specializate în diversivni” răspunzătoare pentru întretinerea conflictului. ● Comisia guvernamentală a anunțat că pentru anul 1995 se vor da din bugetul statului 65 miliarde lei pe comenzi pe care Guvernul le va distribui Reșiței. ● Seara, la Palatul Victoria, a avut loc o întîlnire între reprezentanți ai Guvernului și CNS Cartel ALFA privind modalitățile de soluționare a situației de la Reșița. ●

Sîmbătă 10 și duminică 11 decembrie

● O bună parte dintre sindicaliști continuă să se afle în Piața Prefecturii. La ora 10.00 a început o slujbă religioasă ținută din balconul Prefecturii. Liderii sindicali au jurat, pe rînd, că nu fac jocurile nici unui partid, așa cum fac cei de la Putere, de la București. Totodată, au refuzat să participe la negocierile cu Guvernul anunțate pentru a doua zi la București. ●

Luni 12 decembrie

● Dis-de-dimineață, mii de reșițeni sînt din nou prezenți în Piața. ● Printr-un comunicat oficial, Cartelul ALFA și BNS cer președintelui Iliescu să-l demită pe premierul Văcăroiu. ● La ora 15.00, la sediul Guvernului, a început sedința în care echipa de specialiști guvernamentali a prezentat premierului concluziile și propunerile reieșite în urma analizei situației de la Reșița. Nici un rezultat concret. ● Președinția comunică faptul că, în opinia sa, pentru starea conflictuală de la Reșița răspunzător sînt FPS și FPP. ● Deputații din cadrul Partidului Democrat inițiază o moțiune de cenzură împotriva guvernului Văcăroiu, din cauza evenimentelor de la Reșița. ●

Marti 13 decembrie

● La ora 8.30 s-a deschis mitingul de protest. După rostirea rugăciunii „Tatăl nostru”, liderul sindical de la UCMR, Trandafir Ostoin, a arătat că C.V. Tudor „este un minciunos lipsit de bun-simț”. ● Deputații PAC cer demisia Guvernului și se solidarizează cu manifestații de la Reșița. ●

La închiderea ediției

● Premierul Văcăroiu, Dumitru Popescu, ministrul Industriei, Viorel Hrebenciuc, secretar general al Guvernului, și Constantin Dumitru, director executiv al FPS, au plecat în cursul după-amiezii la Reșița. ●

MARIAN CHIRIAC

MARTI 6 DEC.

● PL '93 propune o moțiune de cenzură Horia Rusu, președintele executiv al PL '93, a anunțat că partidul său intenționează să propună Convenției inițierea unei moțiuni de cenzură împotriva cabinetului Văcăroiu. Dinu Patriciu a declarat că a sosit momentul să se dedice exclusiv politicii și să se retragă din afaceri.

● Intilnire Árpád Göncz-Ion Iliescu

Prezent la summit-ul CSCE de la Budapesta, președintele Iliescu a fost primit de Árpád Göncz, președintele Ungariei. Conform declarației purtătorului de cuvânt al Președinției ungare, „cele două țări au hotărât să se afirme împreună în forurile internaționale în vederea apărării drepturilor minorităților”.

● Miting de protest la Reșița

În Piața Prefecturii, peste 7.000 de muncitori ai Uzinei Constructoare de Mașini și ai Combinatului Siderurgic declanșează un miting sindical de protest. (Pentru desfășurarea pe parcursul săptămânii vezi pagina 3.)

MIERCURI 7 DEC.

● CSJ ezită să se pronunțe în privința caselor naționalizate

Curtea Supremă de Justiție a amnat cu două săptămâni decizia în legătură cu recursul în anulare introdus de Parchetul General împotriva unor decizii judecătorești definitive privind restituirea unor imobile naționalizate.

● Parlamentul își va extinde controlul asupra tuturor serviciilor secrete

Comisia parlamentară de control asupra SRI și-a propus să facă o documentație amănunțită în privința tuturor serviciilor secrete din România și să verifice cheltuielile bugetare ale SRI.

● Marțian Dan despre situația locuințelor de serviciu

Marțian Dan, vicepreședinte al PDSR și fost președinte al Camerei Deputaților, a fost audiat de Comisia parlamentară de verificare a repartizării locuințelor unor demnitari. El a susținut că regimul de servicii al caselor repartizate demnitarilor s-a schimbat în timp ce se afla într-o deplasare în China. Potrivit declarațiilor sale, în perioada '90-'92, marea majoritate a locuințelor au fost repartizate de Parlament FSN, MER și PNL, partide aflate la guvernare.

JOI 8 DEC.

● Partidele liberale fac primul pas spre fuziune

Liderii PAC, PNL, PNL-CD și PL '93 au decis formarea unei alianțe în vederea unei fuziuni liberale. Primul demers îl constituie sprijinirea reîntrării PNL în Convenția Democratică. Cele patru partide au căzut de acord să susțină un candidat unic la Președinția României.

● Puterea sărbătorește 3 ani de la adoptarea Constituției

Curtea Constituțională a organizat un seminar cu ocazia împlinirii a trei ani de la aprobarea prin referendum a Constituției. Ion Iliescu a afirmat că obiectivele actualei Constituții au fost fixate chiar în noaptea de 22 decembrie 1989, în platforma CFSN.

● Declarația PAC

PAC solicită actualei Puteri să elimine orice formă de ambiguitate și duplicitate în politica externă și să acționeze pe toate căile pentru integrarea în structurile europene și euro-atlantice.

(Continuare în pagina 7)

ILIE ȘERBĂNESCU

Doi ani de guvernare Văcăroiu

S-au împlinit doi ani de la instalarea guvernului Văcăroiu. Bilanțul, în esență, este pierderea a încă doi ani pe calea reformei în economia reală, adică la nivelul întreprinderilor, pe linia asanării prin restructurare și privatizare. Ceea ce îndepărtează cu un număr cel puțin triplu de ani urnirea căruței economiei românești spre teribila aventură pe care o constituie necrutătoarea competiție internațională actuală. Indiferent de ce ne declară dl. Văcăroiu, de ce statistici ne pune la dispoziție, aceasta este realitatea bilanțului guvernării sale de până acum!

Bilanțul nici nu putea fi altul. Căci dl. Văcăroiu, soldat credincios, și-a luat în serios mandatul cu care a fost investit și care era acela al forțelor politice ce îl susțineau și care ciștigaseră, în toamna lui 1992, alegerile pe o platformă mergând fără echivoc de la „temporizarea” la stoparea, pur și simplu, a reformei.

Contradicția dintre mandat și cerințele perioadei

Dar, spre nefericirea sa, executivul Văcăroiu ajunse la guvernare într-un moment crucial, când venise scadența tuturor jumătăților de măsură pe calea reformei promovate de guvernele Roman și Stoiljan, sub îndrumarea și cu participarea directă a președintelui post-decembrișt Ion Iliescu, respectiv când era timpul ca reforma să și înceapă efectiv în economia reală, în întreprinderi. Dl. Văcăroiu s-a apucat însă să „stimuleze” activitatea economică înaintea indispensabilei asanări a acesteia. Și astfel a grăbit mersul economiei spre dezastru. Întrucât mijloacele bugetare nu-i permiteau, a procedat la această stimulare prin accentuarea subvenționării camuflete a afțor și afțor industrii, dintre care atâtea și atâtea falimentare. Modalitățile concrete: folosirea unor cursuri valutare diferențiate în decontarea intrărilor și respectiv ieșirilor în anumite ramuri și întreprinderi, obligarea sistemului bancar de a acorda unor industrii și activități credite preferențiale și cu dobânzi neacoperitoare ale inflației, acceptarea între întreprinderile de stat a unor datorii (de fapt niciodată achitabile), care joacă rolul unui credit fără dobândă pentru finanțarea unor producții fără desfacere, adică a unui dezastru.

Întrucât cineva trebuia să acopere toate aceste cheltuieli fără bază economică - și nici bugetul, și nici dl. Iliescu, și nici dl. Văcăroiu nu aveau de unde -, populația a achitat nota de plată printr-o inflație ce ajunse deja la un an de guvernare Văcăroiu, în 1993, să depășească 300%. Încă din toamna anului trecut, devenise clar că economia nu se îndrepta în direcția redresării de care îi plăcea d-lui Văcăroiu să vorbească, întrucât nu creștea decât inflația și producția pe stoc, ci în direcția destabilizării grave, prin eșuarea în hiperinflație și într-o continuă și masivă degradare a cursului de schimb al leului.

Nu întâmplător guvernului Văcăroiu i se suspendase practic finanțarea externă. Și, tot nu întâmplător, când acesta a cerut FMI redeschiderea creditării, instituția financiară mondială a condiționat-o fără echivoc de noi pași pe calea reformei. Guvernul Văcăroiu a crezut că poate umbla, cum se spune, cu cioara vopsită. A finalizat ridicarea subvențiilor de preț, operațiune aflată la ultima etapă, a introdus TVA și, la înghesuială, a liberalizat și adaosul comercial - toate acțiuni convenite cu FMI de către guvernele anterioare și în schimbul creditelor acordate anterior - crezând că FMI îl vor fi de-a-juns aceste măsuri. De altminteri, primul-ministru a încercat să demonstreze tocmai prin aceste măsuri continuitatea reformei pe perioada mandatului său. Dar FMI reclama pași noi pentru un nou credit, în timp ce dl. Văcăroiu avea de îndeplinit mandatul blocării reformei, blocare de a cărei necesitate era el însuși convins. Așa că nu a trebuit să facă eforturi prea mari spre a fi în grațiile nu numai ale partidului de guvernământ, ci și ale PUNR, PRM și PSM, cărora le-a putut explica, între altele, că ridicarea subvențiilor de preț a făcut-o mai mult pentru că alde Roman și Stoiljan se angajaseră la aceasta, deși probabil nu a uitat să le menționeze și faptul că nici bugetul nu mai era în stare să acopere aceste subvenții.

Intervenția și stabilizarea macro-economică

Ce a urmat a fost o hârțuială de luni de zile, guvernul Văcăroiu vrînd banii de la FMI și de fapt dorind să redobîndească acces pentru România pe piețele financiare internaționale fără să facă reforma, în timp ce FMI nici nu se gîndea să redeschidă finanțarea către România fără ca aceasta să o facă.

FMI a atacat în trei puncte esențiale, cerînd: liberalizarea cursului de schimb; promovarea unor dobânzi real- pozitive (adică acoperitoare ale inflației); întărirea

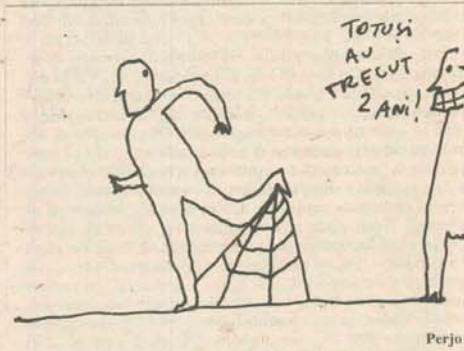
disciplinei financiare pentru combaterea datoriei dintre întreprinderile de stat, sursa așa-numitului blocaj financiar. Atacul era exact asupra mijloacelor folosite de guvernul Văcăroiu pentru așa-numita politică de stimulare a producției, care, în absența restructurării, alimenta doar creșterea stocurilor și a prețurilor. Ca un corolar al politicii restrictive cerute, deficitul lui bugetar i se puneau limite și se reclama finanțarea neinflaționistă a acestuia, adică nu prin emisiuni monetare fără acoperire. FMI a prezentat toate acestea ca fiind unica alternativă la alunecearea definitivă spre dezastru. Așa și era.

În fața perspectivei de a rămîne fără acces pe piețele financiare internaționale, guvernul Văcăroiu a acceptat exigențele FMI și, împreună cu Banca Națională, a promovat, de la începutul acestui an, o politică restrictivă în plan fiscal, bugetar și monetar. Care a dat, încă începînd din primele luni ale verii, rezultate concrete pe linia temperaturii inflației și stabilizării cursului leului. Ațiția dintre antireformiștii care împodobesc guvernul Văcăroiu constată acum că pot gusta din delicia inflației mai moderate și ale leului mai stabil obținute prin politica impusă de FMI, chiar contra politicii lor, și nu ezită însă să-și treacă în cont reușita.

Astfel, ceea ce este pozitiv în bilanțul guvernării Văcăroiu - și cu ceea ce de altfel acesta se laudă - reprezintă relativa stabilizare macro-economică, obținută în al doilea an al mandatului, dar pe mîna politicii FMI și nu pe cea a politicii dorite și puse la punct de Guvernul însuși. În schimb, la nivel micro-economic, adică acolo unde guvernul Văcăroiu și-a urmat politica potrivit concepțiilor proprii, există un blocaj total.

Impasul creat de blocarea reformei în economia reală

Cînd vine vorba de temperarea inflației și relativa stabilizare a cursului leului, guvernul Văcăroiu le prezintă ca fiind succesele sale. Ușind că bruma de reformă existentă în România se datorează de fapt FMI și nu pe cea a politicii dorite și puse la punct de Guvernul însuși. Cînd vine însă vorba de constrîngerile resimțite la nivelul întreprinderilor și la nivelul calității vieții - de care este responsabilă integral blocarea reformei în eco-

nomia reală -, Guvernul are grijă să lase impresia că vinovat este tocmai FMI, care a impus politica restrictivă în plan bugetar și monetar. Și tare ar dori ațiția dintre membrii Cabinetului, alături de mai marii din PDSR, PUNR, PRM și PSM, să se apeleze direct la mașina de fabricat bani-hirtie, pentru ca aceasta să fie folosită, fără intermediari incozoni, în scopuri politice și electorale, pentru subvenționarea camufletă a industriilor falimentare și acordarea de amăgitoare sporuri de salarii. Iată de ce, în chiar preajma aniversării celor doi ani de guvernare Văcăroiu, a avut loc probabil cel mai important atac al antireformatorilor împotriva economiei de piață, cu totul precis al trecerii Băncii Naționale în subordinea Guvernului, ca mijloc concret al recentralizării de tip comunist a economiei.

Fapt este că politica de disciplină și austeritate în plan bugetar și monetar a intrat într-o ireconciliabilă contradicție cu absența oricărei schimbări semnificative prin restructurare sau privatizare în economia reală. Ori se continuă politica monetară restrictivă și se ajunge la blocarea economiei în ansamblu, dacă nu se trece la asanări în rîndurile întreprinderilor de stat neviabile, ori, dacă această politică restrictivă este relaxată, riscul grav îl constituie reambalarea rapidă a inflației și reluarea degradărilor masive ale cursului leului. Iată criza acută la care a ajuns politica economică datorită blocării reformei în economia reală. Pe orice parte ar fi întoarsă problema, accentuarea crizei politicii economice este punctul principal într-un bilanț al celor doi ani de guvernare ai cabinetului Văcăroiu.

Un sondaj despre opinie vizează o stare de spirit. Un sondaj despre cărămizi vizează o stare de fapt. Dacă stările de spirit nu sînt cu totul străine stărilor de fapt, atunci s-ar putea ca nici starea de opinie publică să nu fie cu totul străină de starea cărămizilor. Contînd pe această probabilitate confluente, CIS s-a hotărît să arunce o privire în cărămizile populației. Investigația a pornit de la ipoteza unei triple conexiuni relevante:

1. Între cărămizi și iarnă.
2. Între cărămizi și tranziție.
3. Între cărămizi și politică.

Sondajul a fost realizat în a doua jumătate a lui noiembrie pe un eșantion național care a cuprins 1.188 de persoane în vîrstă de cel puțin 18 ani, domiciliate în 45 de localități urbane și 70 rurale din 31 județe plus Capitala.

Cămarile iarna

Odată cu noi, gerurile iernii amenință să înghețe și tranziția. O societate poate fi văzută ca un ansamblu de mecanisme care îi permit să-și controleze ambianța, inclusiv condițiile climatice. Cu cît mai puțin performante sînt aceste mecanisme, cu atît mai slab este controlul pe care îl exercită societatea asupra ambianței sale, inclusiv asupra condițiilor climatice. Măsura în care societatea realizează acest control este dată nu atît de discursurile parlamentare, de schimburile monetare, de aniversări, comemorări, inaugurări, simpozioane sau vizite, cit, în cazul discutat, de starea cărămizilor, adică de nivelul la care membrii acelei societăți sînt sau nu pregătiți să înfrunte greutățile sezonului rece.

Sondajul a debutat deci cu o întrebare frontală și generală: sinteți sau nu pregătit(ă) dvs. și familia dvs. pentru întîmpinarea iernii? Răspunsurile (în %):

Sînt pregătit(ă)	64
Nu sînt pregătit(ă)	34
restul de 2% nu au răspuns.	

Efectele iernii asupra tranziției depind de un raport simplu: cît de aspră va fi iarna și cît de pregătită este populația să îi facă față. Despre primul termen al acestui raport nu deținem decît prognoze reticente. Despre al doilea, sondajul ne spune că acei care se consideră pregătiți reprezintă o majoritate consistentă – aproape două treimi din totalul celor consultați. Pe de altă parte însă, nepregătiți, însumînd o treime din total, formează evident o minoritate ca pondere statistică, dar ea potențial ferment social reprezintă o masă considerabilă. Aci se mai adaugă o circumstanță care nu e de natură să diminueze incertitudinile: proporția celor nepregătiți este mult mai ridicată în zonele cele mai inflamabile – 46,5% în orașele mari (cu peste 150.000 locuitori) față de 25% în mediul rural.

Aceasta nu este însă decît o imagine statică. Numai o imagine dinamică ar putea dezvălui dacă nivelul acestor pregătiri tinde să se amelioreze sau să se deterioreze. Pentru a se apropia măcar de schița unei astfel de imagini, sondajul a recurs la o comparație: cum evaluează subiecții pregătirea lor pentru iarna care vine față de cele pentru iarna care a trecut? Răspunsurile s-au grupat după cum urmează (în %):

1. Pregătirile de acum sînt mai bune	16
2. Pregătirile de acum sînt mai slabe	38
3. Cele de acum sînt la fel ca atunci	46

Capacitatea de a se pregăti pentru iarnă este percepută ca fiind dinamică de către majoritatea intervievaților: 16 + 38 = 54%. Sensul prevalent al acestei dinamici este regresiv pentru aproape două cincimi din eșantion, de peste două ori mai numeroși decît cei pentru care schimbarea are

un sens ascendent. Nu cred că sondajul ale cărui rezultate le relatez a furnizat vreo informație mai importantă decît aceasta. Ea este, pur și simplu, că în decursul ultimului an nivelul de trai al unei substanțiale părți a populației nu a încetat să se degradeze și că această degradare se va resimți mai puternic iarna aceasta decît iarna trecută.

Antrenați de vechiul regim în arta de a se descurca, marea majoritate a concetățenilor noștri – 78% – și-au pregătit conserve la domiciliu, iar 61% recunosc că își pot procura alimente și pe altă cale decît cumpărîndu-le din comerț. Proporția celor care

PAVEL CĂMPEANU Prin cărămizile alegătorilor

fie trăiesc la țară, fie au pămînt sau legături de rudenie ori de alt fel la țară atinge nivelul aproape constant de 80%. Ruralitatea domiciliului este dublată de ruralitatea relațiilor – fenomene care ar putea avea și unele reverberații electorale. Oricum, economia paralelă subzistă, impresionînd nu numai prin dimensiunile, ci și prin utilitatea ei imediată.

Dar, la urma urmei, în ce constau concret aceste pregătiri pentru iarnă? Subiecților li s-a prezentat o listă cuprinzînd denumirile a zece alimente de bază, cerîndu-li-se să le indice pe cele de care pot dispune în cantități satisfăcătoare – sau nesatisfăcătoare. Majorității elocvente – între 72% și 75% – apreciază drept satisfăcătoare aprovizionarea lor cu trei alimente:

cartofi, făină și mălai. Cea mai nesatisfăcătoare apare în acest tablou aprovizionarea cu mezeluri – de asemeni 74% –, urmate la distanță de zahăr, lapte și carne.

Trecînd de la cămară la garderobă, iese la iveală o inegalitate izbitoră: cei care au probleme cu încălziminta sînt sensibil mai numeroși – 51% – decît cei care stau prost cu îmbrăcămînta – 36%. Aceeași pondere – 36% – o au și cei pe care îi îngrijorează încălzirea locuinței în perioada iernii. Repetarea atît de frecventă a unor procente foarte apropiate acestuia din urmă sugerează existența unui grup defavorizat, asupra căruia se concentrează cele mai multe dintre deficiențele luate în considerare și care reprezintă aproximativ o treime din ansamblul populației.

Revenînd la raportul dintre gradul de asprime a iernii care începe și gradul de pregătire a populației, acest din urmă termen apare, conform datelor colectate, într-o lumină îngrijorătoare. Segmentul cel mai expus lipsurilor semnaltate alimentează această îngrijorare îndeosebi prin două dintre coordonatele sale: dimensiunea, care prin ea singură îngreunează considerabil obținerea unui echilibru so-

cial, și dinamica, întrucît creșterea penuriei antrenează scăderea răbdării de a o suporta.

Cămarile și tranziția

Discutînd despre hrană, căldură, îmbrăcăminte, încălziminte, discutăm în fapt despre condițiile elementare ale supraviețuirii biologice. Deși constituie în ultimă instanță un act strict individual, supraviețuirea este purtătoare unei imense energii sociale latente. Societatea nu poate supraviețui ea însăși fără zguduiri atunci cînd nu poate asigura condițiile elementare de supraviețuire unui număr important

dintre membrii săi. Dificultatea asigurării acestor condiții este stigmatul societăților nevoiașe. Trăim într-o societate nevoiașă, în care nu iarna generează aceste dificultăți – ea se rezumă doar să le agraveze. Reducerea și, în cele din urmă, înlăturarea acestor dificultăți reprezintă substanța transformărilor prin care trece – și urmează să treacă – societatea noastră. Cu alte cuvinte, problema crucială a tranziției de la economia stalinistă de comandă la o economie post-stalinistă de piață este consumul.

Societățile de consum reprezintă efectul interacțiunii dintre mecanismele economiei moderne de piață: competiția pentru profit privat, desfășurată prin adaptarea producției la nevoile societății așa cum acestea sînt exprimate prin cererea solvabilă. Rezultatul de ansamblu al acestei interacțiuni a fost tendința spre o creștere paralelă a producției și a consumului, apariția societăților de consum.

Reușitele industrializării staliniste s-au bazat pe eliminarea acestor mecanisme și deci, implicit, a interacțiunii lor. Datorită acestei eliminări, reglarea producției nu a mai depins în nici un fel de nevoile societății, exprimate în limbajul economic al cererii solvabile, ci de deciziile extra-economice, coercitive, ale puterii centrale. Prin stabilizarea acestui mod de reglare s-a constituit o mașinărie socială artificială, cu o logică proprie, în parametrii căreia producția nu mai era stimulată de extinderea, ci de restringerea consumului. Reducerea consumului popular a devenit principala sursă de alimentare a industrializării, iar orînduirea stalinistă o societate de anti-consum.

Iată de ce tranziția nu poate duce la desprinderea completă de stalinism decît prin desprinderea de anti-consum sau, mai exact, prin reabilitarea consumului. Prin urmare, trecerea de la o societate a penuriei strategice la o societate de consum nu este numai un vis al popoarelor din estul Europei, sau o motivație nerostită a ridicării lor din 1989, ci și un imperativ al procesului istoric în curs.

Starea cărămizilor este unul dintre indicatorii cei mai relevanți care arată, printre altele, și cît de mult sau cît de puțin a avansat România în acest proces.

Cămarile și politica

Adeseori, omul politic, omul obișnuit, este mai presus de orice alegător, iar alegătorul nu se caracterizează prin ce consumă, ci prin cum votează. Pentru omul obișnuit, omul politic este un personaj care îi cere să îl voteze. Între cei doi domnește o relație re-

ductivă, în pofida complexității lor reale, fiecare este perceput de celălalt ca un om unidimensional. Rezultatul: deși depinde în mod hotărîtor de starea cărămizilor, politica le acordă acestora o atenție cu totul episodică. Prin politică înțeleg în acest context atît puterea cît și opoziția. Dincolo de nenumăratele lor divergențe, puterea și opoziția converg în acest punct: nici una, nici cealaltă nu așază starea cărămizilor printre prioritățile lor. Iar prioritățile celor care sînt sau vor să fie aleși nu concordă cu prioritățile celor cărora le cer să-i aleagă.

Pe cîtă vreme puterea nu dorește cu nici un chip să devină opoziție, opoziția pare a dori cu orice chip să devină putere. Marea ei făgăduială este să guverneze mai icusit decît actualii guvernanti – dar marile ei înverșunări sînt stîrnite de restituirea caselor naționalizate, de reîncoronarea fostului monarh, de perpetuarea sau neperpetuarea d-lui Emil Constantinescu în rolul de candidat al opoziției pentru președinția unei republici nedorite, de impunerea unor alegeri anticipate, de gilcevele dintre cele șapte partide și fracțiuni liberale care nu mai osteneșc reunindu-se ș.a.m.d. Sub acest morman de priorități acaparatoare, imaginea cărămizilor abia mai poate fi întrevăzută.

Cecitatea selectivă față de aceleași cărămizi a guvernanților, direct implicați în precaritatea lor, este încă și mai paradoxală. Impermeabilitatea guvernului față de acest subiect a atins cel mai înalt grad de transparență cu prilejul așa-numitului bilanț al celor doi ani de guvernare. În afara tonului strident triumfalist cu care fuseserăm agrestați atîta amar de vreme înainte de '89, bilanțul în chestiune oferea despre situația țării o imagine profund ambiguă. Subliniind insistent succesele dobîndite în redresarea economiei naționale, bilanțul admitea – în trecere – nu numai că această redresare nu a fost repercutată în nivelul de trai al populației, ci și că acestui nivel i se datorește impopularitatea guvernului Văcăroiu.

Paradoxul ia forma unui contrast ne-explicit între macro-economie, înțeleasă mai cu seamă ca economie statală care se reface, și micro-economie, înțeleasă mai cu seamă ca economie familială, care nu încetează să decadă. Cum și pînă unde pot coexista aceste două tendințe incompatibile înăuntrul unei economii naționale? este prima problemă. Ar mai fi însă încă o problemă, subsidiară. Ea constă în impjurarea că asocierea dintre o economie statală care se consolidează și o economie familială care nu încetează să se degradeze a constitui o trăsătură constantă a stalinismului românesc.

Din paradoxul menționat, de natură socială, decurge un altul, de natură politică: guvernul controlat de PDSR își asumă o impopularitate cîtui de puțin asumată de partidul care îl controlează. Nedumeririle abundă: este această incongruență dintre partid și guvern produsul unei strategii, sau al unei insuficiențe de coordonări? Sau: cît de popular poate fi un partid care patronează un guvern impopular? Sau: unde se situează limita de impopularitate dincolo de care, potrivit normelor democratice, un guvern nu mai poate și nici nu mai trebuie să păstreze frîiele guvernării?

*

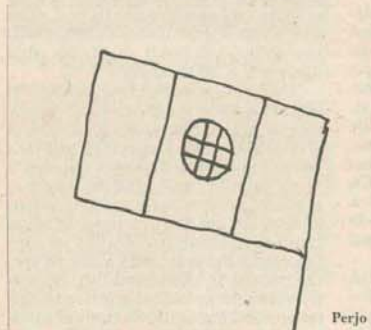
Primele adevărate vînturi ale începutului de iarnă nu vin dinspre Scandinavia, ci dinspre Reșița. Sufiul lor își are obîrșia și în sărăcia cărămizilor. Străbaterea acestei amenințătoare ierni fără zguduiri violente depinde deci și de viteza cu care factorii politici – atît puterea cît și opoziția – vor ști să-și întoarcă privirile către atît de puțin garnisitele noastre cărămizi și să acționeze în consecință.

N.C. MUNTEANU

Arta ridicolului la români

Cazul Mooney n-ar fi fost mai mult decât un fapt divers, îndeajuns de emoțional și nu lipsit de o oarecare doză de senzational, intens mediatizat ca atare de presa românească. În mod cert, o filă importantă în dosarul și așa încărcat al traficului de copii, ilegal sau în marginea legii, foarte înfloritor și extrem de lucrativ în România postrevoluționară. În fine, ar mai fi fost încă un exemplu de cum se înțelege în România separarea puterilor în stat. Aflat în vizită la Londra exact în momentul în care soții Mooney trebuiau să dea socoteală în fața justiției românești pentru vina de a fi încercat să scoată o fetiță din România fără a îndeplini formalitățile legale, pentru a face o plăcere gazdelor sale, președintele Ion Iliescu a promis grațierea inovațiilor încă înainte ca Justiția să se fi pronunțat definitiv, indiferent de verdict, ceea ce aducea amestec în treburile Justiției. Nu era prima oară în republica noastră semiprezidențială și nimeni nu s-a formalizat. Mai mult, la promisiune președintele adăuga și speranța că in-

tervenția sa nici nu va fi necesară. Independentă cum o știm, Justiția noastră s-a grăbit să-i confirme speranța, dînd o condamnare cu suspendarea pedepsei, urmată de expulzarea inovațiilor. Lucrurile s-ar fi oprit aici dacă, odată ajunși în Anglia, soții Mooney nu s-ar fi apucat să povestească ce-au trăit în România în timpul unei scurte detenții de numai 11 zile, al anchetei și al procesului.

Presa românească, mai de dreapta, mai de stînga, mai independentă, s-a sufoacă de indignare. Primul motiv ar fi mai terestru. Soții Mooney au vîndut exclusivitatea relatării pe vreo 50.000 de lire sterline. După ce că erau niște infractori, mai storceau și bani buni din mîrșăvia lor, lucru intolerabil pentru virtuțile morale ce caracterizează poporul mioritic, mic, dar harnic și demn. Deși lucruri asemănătoare s-au mai întîmplat chiar și în România, unde o mulțime de oameni de bine au cîștigat bani buni din comercializarea unor dosare, ale lor sau ale altora. Nu mai vorbesc de întîmplări similare de pe alte coclauri. Inși care au avut de-a face cu Justiția și cu universalul terifiant al închisorilor din Turcia, Thailanda sau Malaezia, unii condamnați la moarte și grațiați în ultima secundă, au scris cărți de mare succes, au făcut filme de senzație, fără să stîrnească minia sau protestul țării lor respective. România, cu revoluția ei cu atîtea semne de întrebare, chiar dacă transmisă în direct, cu minierii pacificînd Bucureștiul, cu evenimentele de la Tîrgu-Mureș, cu traficul de copii, cu handicapații, cu Dracula și cu atîtea alte clișee, e încă la ora aceasta o țară îndeajuns de exotica pentru a excita curiozitatea și foamea de sen-

zațional a cititorului de presă bulevardieră de pe orice meridian. Soții Mooney și-au valorificat cu îndeminare mica lor nenorocire. În orice caz, ceva mai bine decît prostovanul care a vîndut pe nimica toată filmul procesului Nicolae și Elena Ceaușescu.

Disprețul presei românești, „Mooney is money”, a fost total. Asta să le fie paguba – și lor, și nouă. Numai că paguba noastră e cu mult mai mare, a conchis o anumită parte a presei românești. Prin relatările lor, ticăloșii britanici, altfel nici nu le putem spune, au atentat la imaginea imaculată a României, la prestigiul ei. Verdictul a căzut sec ca o lespede de mormînt: „Doi infractori englezi injură România!”

Infractorilor li s-a arătat obrazul, Angliei i s-a reamintit mîrșăvia ei trecut colonial, virtușii dimbovițeni au început să se îndoiască serios că englezii ar fi inventat *fair play*-ul. Și de aici o sarabandă întreagă de acuzații. De la „mizerabili”, la „pe cine nu lași să moară, nu te lași să trăiești”, de la „perfidul Albion”, nu putea fi uitat, la sănătosul nostru proverb, ușor adaptat, „facerea de bine înseamnă... incest”. A început să fie cîinat chiar și domnul Ion Iliescu. „Ajunși cu bine în perfidul Albion, soții Mooney «multumesc» președintelui Ion Iliescu și «iată pe cine se pregătea să grațieze domnului președinte». Iar un ideolog ceva mai subtil a ajuns la concluzia că la mijloc e un complot în toată legea: „se vede de la o poștă încercarea grosolană de ponegrire a țării, de contracarare a rezultatelor vizitei președintelui Iliescu în Anglia”. Mai mult, procurorul care a instrumentat cazul a dat un comunicat în care se afirma că traficul de copii „servește intereselor imediate, dar mai ales de perspectivă, ale unor servicii străine de informații”. Nici mai mult, nici mai puțin. Bomboana de pe colivă a fost comunicatul Vetrei Românești, filiala București, reluat de Rompres, potrivit căruia „declanșarea campaniei din presa britanică de denigrare a României de către soții Mooney s-ar datoră faptului că în conducerea cotidianului „Times” se află un etnic maghiar!!! Hotărît lucru, dacă n-ar fi existat, ungrul ar fi trebuit inventați!”

Ce-au zis soții Mooney? Ziarul cel mai indignat a reproducesc ample fragmente din relatarea lor. Englezii au fost impresionați de celula „mai mică decît o cameră de baie”, de „scîndurile prinse în perete cu lanțuri de fier care în timpul nopții serveau drept pat”, de starea mizeră a codeșinutelor din celula în care a stat doamna Mooney, de „gîndacii negri, imenși, care se mișcau încolo și înapoi pe podeaua de beton”, de „ventilația inexistentă”, de „căldura de nesuportat”, de „duhoarea grea, de transpirație și urină”, de aspectul lugubru al culoarelor arestului, de ușile cu zăvoare și vizete, de hrana care era de nemîncat, de piinea veche, care se sfărîma între degete, de farfuriile murdare, de toaletele turcești fără hîrtie igienică și de duhoarea insuportabilă – cam atît și nimic mai mult. Nimic jignitor – nici la adresa României, nici a românilor. Așa au perceput ei arestul în care au stat și e greu de crezut că ar fi exagerat cu ceva. Un arest e un arest și nu un hotel cu cinci stele, cu chifle proaspete, cearșafuri sau prosoape schimbate zilnic. Încolo, doamna Mooney pare a vorbi cu recunoștință de o deținută care știa francezește și a ajutat-o ca să se înțeleagă cu celelalte femei din celulă, care și-au povestit necazurile și faptele pentru care ajunseseră acolo, precum și de cele trei codeșinute care primeau pachete cu hrană de acasă și n-au ezitat s-o împartă cu ea, o străină.

PROTEST

Noi, subsemnații enoriași ai Bisericii Ortodoxe Române din Paris, condamnă cu indignare și durere în suflet, tocmai acum, în preajma Crăciunului, acțiunile parohului Bisericii, care a încălcat regulile consfințite de statutul „Asociației pentru practica cultului ortodox a Românilor din Franța”.

Duminică 27 Noiembrie 1994, preotul a mințit cu premeditare în fața altarului pe enoriașii prezenți, neinformîndu-i de vizita proiectată a președintelui neocomunist I. Iliescu, deși această vizită îi fusese anunțată de Sîmbătă 26 Noiembrie. Dat fiind că zilele de deschidere a Bisericii sînt Vineri, Sîmbătă și Duminică, în mod excepțional el a deschis Biserica și saloanele sale, Luni 28 Noiembrie la orele 20, în afara orelor de serviciu religios. Primirea lui I. Iliescu nu a avut un caracter religios. După așa-zisa „închinare”, convorbirile au luat un caracter oficial, pentru a intensifica legăturile de ordin religios și politic cu puterea comunistă din România.

Acejuia în sine a provocat consternarea Comunității Române, mai ales că Duminică 4 Decembrie, după slujbă și tot în fața altarului, preotul a mințit a doua oară, neinformînd și dezinformînd pe enoriași. La cererea enoriașilor de a avea un dialog, preotul a părăsit precipitat incinta Bisericii, promițînd că va stabili telefonic. La ora 19, o adunare cu reprezentanții credincioșilor. După plecarea lui, au sosit doi poliști francezi, care au declarat că au fost chemați de către „Père Michel”, sub pretextul că există acte de violență în Biserică. Aceasta reprezintă o inducere în eroare a Poliției franceze, deoarece nu s-au comis agresivități din partea enoriașilor, provocările fiind făcute de către bătașii și colaboratorii preotului Constandache, agenți ai Ambasadei Române din Paris.

A doua zi dîmneată, cînd a putut fi găsit la telefon, preotul Constandache a răspuns pe un ton violent că refuză orice dialog. Date fiind cele petrecute, încălcarea statutului, a voinței credincioșilor, precum și nenumărate nereguli financiare și abuzuri administrative, noi, semnatarii acestui protest, cerem demiterea imediată a preotului Mihai Constandache. Cerem, de asemenea, consilierilor încă în funcție convocarea unei **Adunări generale extraordinare**, conform articolului 17 din Regulament, pînă în Sărbătorile Crăciunului.

Ținem să afirmăm cu toată tăria că nu vom permite atelului Ion Iliescu să facă din Biserica exilului din Paris, moștenită de la patrioții români din secolul trecut, ceea ce nu a reușit nici Ceaușescu, un centru de spionaj și propagandă comunistă.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Comitetul de inițiativă: Alexandru Bogdan, Dumitru Cretu, George Culică, Ion Alexandru Ghika, Paul Goma, Sandra de Hillerin-Vulcănescu, Cicerone Ionitoiu, Cristian Martin, Adrian Michaloux, Radu Negrescu-Sutu, Paula Predeleanu, Remus Radina, Paul Sinescu, Gheorghe Stănculescu, Adrian Vișan.

Protestul a fost semnat de numeroși credincioși români. Semnăturile continuă.

NU VOM CEDA BISERICA, DUȘMANILOR LUI HRISTOS!

Paris, 6 Decembrie 1994

EVENIMENTUL VEDETĂ AL SĂPTĂMÎNII

Reuniunea de la Essen (Germania) a liderilor statelor membre ale Uniunii Europene 9-10 decembrie 1994

Calificată de cancelar Helmut Kohl drept o întîlnire istorică, reuniunea de la Essen marchează pasul pe care UE l-a făcut în direcția extinderii sale spre Est.

La Essen s-a hotărît punerea în practică, de urgență, a unei strategii de **pre-aderare**, crearea unei piețe unice și deschiderea ei treptată pentru mărfurile țărilor din Est (Bulgaria, Cehia, Polonia, România, Slovacia, Ungaria) fiind unul dintre elementele centrale ale acestei strategii. În vederea concretizării ei, va fi redactată pînă în iunie 1995 o așa-numită „Carte albă” care va stipula acțiunile concrete pentru crearea pieței unice.

Pe plan politic, **pre-aderarea** presupune introducerea unui mecanism de consultări la nivel de miniștri și șefi de stat, care se vor desfășura cel puțin o dată pe an și se vor concentra asupra unor teme economice, ecologice, de politică internă și externă, de justiție.

Scopul consultărilor va fi apropierea statelor estice de standardele europene, urmînd ca ajutoarele financiare acordate de UE acestor țări pentru ameliorarea problemelor structurale să contribuie și ele la accelerarea procesului de apropiere și aderare.

Celor șase țări est-europene nu li s-au dat garanții referitoare la data primirii în UE. În condițiile în care, de la 1 ianuarie 1995, vor intra în uniune Finlanda, Austria și Suedia, nu poate fi imaginată o extindere a organismului european pînă în 1997, cînd se va fi încheiat trecerea în revistă a rezultatelor integrării în baza Tratatului de la Maastricht.

Așadar, abia după 1997 vor putea începe negocieri cu țările est-europene care au în momentul de față statut de membru asociat. Ele vor trebui însă să depună eforturi proprii, să probeze că **pot satisface criteriile de ordin economic, social și politic necesare unei reale integrări.** (P.P.)

Adevărul literar și artistic, nr. 248

- 1947: România fără rege – un sondaj de epocă
- Enciclica papei Leon al XIII-lea și Capitalul lui Karl Marx despre starea clasei muncitoare
- Augustin Buzura n-a publicat „cu voie de la poliție”!
- Kieslowski – „Trilogia colorată”

RADU CĂLIN CRISTEA

O îmbrățișare rece

Alianțele politice din România au, între altele, și tulburătoarea calitate de a nu face o distincție limpede între parteneri și inamici. Răstirile periodice ale PUNR la adresa PDSR întrec, adesea, în demonism și inventivitate lexicală, cele mai grozave atacuri îndreptate împotriva Opoziției. De cealaltă parte, schimburile de croșe dintre PAC și PL '93, pentru a alege un singur exemplu, depășesc în cruzime registrul polemic ce marchează îndeobște confruntările Opoziției cu Puterea. Asemenea dificultăți de exprimare a clasei noastre politice (stînjenoare prea adesea prin incultură, stupiditate și dandism bătos) sîrșesc iremediabil prin a strivi din fașă orice speranță de înțelegere rațională a lumii. Am simțit nevoia să fac aceste sumare observații pentru a sugera că nimic din ce se întîmplă pe scena noastră politică nu trebuie luat în serios pînă la capăt. Mereu se ivește ceva ce conturbă – ba niște aripi care încep să bată în alte direcții, ba carente de informație ce răsucesc perspectivele, asta cînd nu e vorba, pur și simplu, de excese meditative la care, epuizat, renunță în cele din urmă însuși emitentul. Ca unul pățit, m-am cam dezobisnuit să-l cred pe cuvînt pe omul politic al tranziției. Cu greu mă lepăd și de alte felurite fatalisme, cum ar fi acela că proiectele cele mai apetisante se finalizează (pentru a folosi un verb favorit al șefului statului) prin eșecuri crunte, vezi doar, între altele, slava spre care se săltașe Opoziția după ultimele alegeri locale și rezultatul mai degrabă trestru al scrutinului din toamnă lui '92.

Așa și cu ultimul patruleter liberal, al cărui mentori s-au și grăbit să anunțe că avem de-a face cu un „moment istoric”. Întrebarea de principiu este dacă persoane care și-au făcut un insolit titlu de glorie din susținerea unei stări de beligeranță colectivă pot cădea atât de subit în deuoase altruisme. Ideea unui pol liberal veritabil face, desigur, inimile să salte de bucurie. Alternativa la trainica stîngă conducătoare ar primi o consistență fără de care vedem ce se poate întîmpla. Miza fiind așadar salutară, singura problemă rămîne competența și corectitudinea jucătorilor. Indiferent dacă intențiile celor patru vor prinde contur ori se vor pulveriza pe parcurs, gestul, în sine, al unui enunț liberal în bloc va provoca, în cel mai rău caz, o suită de reevaluări ce vor dezmozați cu siguranță structurile somnolente ale Convenției Democratice. Atu deloc neglijabil.

Toate cele patru partide semnate încearcă, după opinia mea, să-și dezamôrșeze în grup crize individuale persistente. Partidul Alianței Civice nu și-a ascuns dezamăgirea față de corvezile plicticoase ale trailului în Convenție. Stimulată, probabil, și de rezultatele unor sondaje de opinie, o ramură destul de agitată a PAC amenință cu desprinderea de trunchiul Convenției. În poftă unor declarații relativ liniștitoare, dl. Manolescu e constrins în mod uzual să tempereze elanurile izolaționiste ale unora din apropiații săi angajați într-o înflăcărată cruciadă împotriva Convenției (a tărăniștilor, a Alianței Civice și a președintelui Constantinescu, în primul rînd). Apropierea de PNL a fost, cred, mai întîi, consecința hatrului făcut acestui curent secesionist. Integrarea PNL în CDR scosese la iveală, în mod previzibil, un ultim obstacol (PL '93), ce nu putea fi sărit decît prin cedarea la singura condiție pusă de echipă domnului Patriciu – fuziunea într-un unic partid.

PNL-CD a exploatat, fără mișcări complicate, spațiul rămas descoperit în Convenție prin dezertarea liberalilor cămpeniști. Iesirea la rampă a Alianței Civic-Liberale și, mai ales, animația produsă de ipoteza apariției unui nucleu liberal în afara Convenției nu puteau lăsa rece partidul condus de dl. Cervești. Trec în viteză peste micul grup rebel care, în simpatice tradiție a momentului, semnează și ștampilează comunicate în numele partidului. Cert este că dl. Cervești fusese constrins să ia în calcul și varianta rămînerii în Convenție sub amenințarea autocriticismelor tărăniștilor și alături, e un fel de a spune, de PL '93.

Postura PNL este, fără îndoială, cea mai îngrată. Incertitudinea juridică a partidului e inhibantă, mai ales că Justiția, a demonstrat-o cu prisosință în acest caz, se complac în exercițiul știut – și anume, unul lamentabil.

Apropierea de PAC a însemnat o gură de oxigen pentru un PNL sufocat de aminări, termene de judecată, presiunile grupului Cămpeanu și atacuri diverse (ținta principală fiind primarul general Halaicu) care-l fixează cu spatele la fînd. Practic, PNL trebuie să rămînă disponibil pentru un spectru foarte mare de concesii, astfel ca dorința intrării în CDR și alianța sa cu PAC să nu fie compromise.

Greu de evaluat gesturile PL '93, al cărui azimut jucăuș derutează întreaga suflare a Opoziției. PL '93 practică un box straniu, contra tuturor sau, pur și simplu, în singurătate, antrenîndu-se împotriva unui partener nedeslușit. Dl. Patriciu a încrucișat spada cu absolut toată lumea (Iliescu, Coposu, Manolescu, Văcăroiu, Cervești, Fînar, Halaicu ș.a.m.d.), într-un donquijotism, la urma urmelor, stimabil dacă l-am simți însuflețit de un plus de candoare. Or, poate greșesc, dl. Patriciu se află la o anumită distanță de intruchiparea virginală a inocenței, mai ales că, în jur ca și în depărtare, discursul său atît de personal pare gratuit (citește dezinteresat) doar prin agresivitate, adică prin neostoita stivuire a muntelui de capete sparte. Acest spirit justițiar fără un obiectiv determinat acaparează întregul PL '93, pătruns de o frenezie contestatară care-i monopolizează discursul într-atît încît ești uneori tentat să crezi că mesajul partidului se reduce, de fapt, doar la sus-amintitul imbold. Ciudadul poker jucat de PL '93 forțează mize enorme, cu intenția nu atît de a le onora vreodată, cit de a provoca perplexitatea companiilor. Ceea ce și reușește, de altfel. Să nu uităm că radicalismul opoziționist al unora din liderii săi de astăzi n-a fost stingerit de participarea la guvernare. După intrarea în CDR, PL '93 a bombardat Convenția cu proiecte năucitoare (cele mai recente: partidul unic, polul conservator-tărăniștilor, excluderea PAC și PSDR, ultima intenție a introducerii motiunii de cenzură ș.a.m.d.), ritmica lansării acestor inovații gîsind o replică doar în promptitudinea respingerii lor de ansamblul Convenției. Fluctuanțele PL '93, balansările și mirobolantele sale volute, probele de bărbăție politică pe care ține să le etaleze periodic, nonsalanța renunțării la idei sprijinite inițial pe un ton ultimativ, într-un cuvînt comportamentul său apăsător contradictoriu refuză orice speculație privind țintele urmărite de acest partid în cadrul noului conclave liberal. Personal, întîmpin cu circumspecție explicația potrivit căreia poziția conducerei PL '93 s-ar fi relaxat ca urmare a presiunilor grupului ex-PAC din Camera Deputaților.

Orice comentariu despre angajamentele summit-ului liberal din seara de 8 decembrie rezistă, după opinia mea, doar la nivelul studiului de etapă. Pentru toate cele patru partide, această mișcare tactică satisface pe termen scurt. Mutările ce vor apărea pe termen mediu pot bulversa însă situația de acum sinonimă, în multe privințe, cu o pace silită. Ceilalți membri ai Convenției nu vor înțîrzi să ridice garda. Comunicatul liberal anunță sprijinirea unui singur candidat la Președinție, fără a specifica însă dacă acesta e comun cu al Convenției. Tărăniștii, deocamdată în expectativă, se interesează, totuși, de cota de reprezentare pe care va dori s-o impună alianța celor patru. Nu-mi dau seama prea bine dacă recentul vot de încredere cerut de Alianța Civică nu trebuie, de asemenea, pus în relație cu anumite curenți induși de aceeași coaliție a liberalilor. Imprevizibilă rămîne apoi însăși poziționarea liberalilor față de Convenție în condițiile în care varianta abandonării acesteia a fost deja enunțată la reuniunea de acum circa o săptămînă. Aparent naturalul pas liberal în patru va avansa, în continuare, pe terenul minat al demersurilor ce vor preceda promisiwa fuziune. Presupunînd că rivalitățile personale vor fi lăsate la intrare, se sperie gîndul numai la prezentimentul bătaiei crîncene pentru funcțiile de conducere și, nu în ultimul rînd, pentru armonizarea celor patru doctrine și statute. Vor reuși persoanele inevitabil rămase pe dinafară să reziste tentației de a-și exprima altfel dezolarea decît prin declanșarea unor extenuante procese? Nu cred că reprezentanții celor patru partide liberale au exclus vreuna din aceste morhore imersivă într-un viitor relativ apropiat. N-ăs vrea să întăresc apocalipticul acestei viziuni imaginîndu-mi un sfîrșit jalnic în care, după consultări sfîșietoare și neputința dovedită a fuziunii, cei patru ar reveni lîngindu-și rările într-un punct mult mai prost decît cel în care se află acum. Căsătoria din interes a liberalilor ar face să ne vină sufletul, mai întîi și mai întîi, dacă n-ar duce la divorț. Prin urmare, nu-mi rămîne decît să sper că, dacă nu se va petrece o fuziune, măcar sciziune să nu fie.

12 decembrie 1994

(Urmare din pagina 4)

VINERI 9 DEC.

● **Sedință a Convenției Democratice**
Consiliul Convenției Democratice a respins susținerea de către CDR a motiunii de cenzură împotriva guvernului Văcăroiu, inițiată de PL '93. Pe ordinea de zi a întîlnirii s-a mai aflat reintegrarea PNL în CDR, precum și cererea Alianței Civice de supunere la vot a rămînerii acesteia în CDR.

● **Guvernul României sprijină Republica Moldova**

Executivul a dispus alocarea sumei de 620 milioane lei pentru Republica Moldova, bani destinați finanțării unor lucrări de reabilitare a drumurilor, precum și pentru sprijinirea unor acțiuni culturale-sportive.

● **Marș studențesc pentru Ilie Ilăscu**
În organizarea Ligii Studenților, citeva sute de tineri au manifestat pentru eliberarea lui Ilie Ilăscu și pentru obținerea de către grupul-mătur a cetățeniei de onoare. Într-un comunicat ulterior, LSUB a acuzat Poliția că „a intervenit în mod violent și a agresat studenții, dovedind că este o forță de represiune”.

SÎMBĂTA 10 DEC.

● **Sedința Consiliului Național PNL-Cămpeanu**

Radu Cămpeanu și-a anunțat „disponibilitatea” de a candida la Președinția României la viitoarele alegeri. Pe de altă parte, într-o declarație adoptată în unanimitate în cadrul sedinței se arată că „regurparea forțelor liberale nu se poate face decît în afara Convenției Democratice”.

● **Consiliul Reprezentanților UDMR**

La doi ani de la adoptarea Declarației de la Cluj, în care au fost enunțate conceptul de autonomie etnică și teritorială, Consiliul Reprezentanților UDMR nu a reușit să găsească o soluție de compromis asupra acestui concept. Au fost dezbătute punctele de vedere ale „inițiativei liberale” și „inițiativei maghiare ardelenne”. Într-o declarație oficială, SRI este catalogat drept o poliție politică; acesta „continuu activitatea anticonstituțională de imixțiune în viața politică și de intimidare a comunității maghiare din România”.

LUNI 12 DEC.

● **Opoziția inițiază o motiune de cenzură**

Deputații Partidului Democrat, cărora li s-au alăturat toate grupurile parlamentare ale Opoziției din Camera Deputaților, au inițiat o motiune de cenzură împotriva guvernului Văcăroiu, avînd ca motiv situația conflictuală de la Reșița.

● **Credit UE pentru România**

Ministerul Finanțelor a anunțat că la Bruxelles a fost semnat un acord de împrumut pe termen mediu între România și Uniunea Europeană (UE), în valoare de 151,3 milioane dolari. Împrumutul este destinat echilibrării balanței de plăți și a fost acordat pe baza programului asumat de România în Memorandumul cu FMI.

● **Președinția dezaproabă „pretentile UDMR”**

Președintele Ion Iliescu consideră că pretentile exprimate la Cluj-Napoca de UDMR de instituire a unei autonomii teritoriale a maghiarilor din România, ca și de oficializare a limbii maghiare în teritoriile preponderent maghiare sînt „inacceptabile, antidemocratice și anticonstituționale”.

Marți 13 decembrie Camera Deputaților a respins prin vot proiectul de modificare și completare a Codului Penal. Opoziția a votat, cu mici excepții, împotriva proiectului, argumentul principal fiind pedepsele suplimentare prevăzute pentru ziarisți.

Rubrică realizată de
RALUCA STROIE-BRUMARIU
și MARIAN CHIRIAC

Librării în țară în care găsiți revista „22” săptămînal

ALBA IULIA: „Biconfort”, Str. Republicii nr. 5, tel. 81.18.33
ARAD: „C & M Anticariat”, Str. Lucian Blaga nr. 2-4, tel. 21.77.49
BRAȘOV: „Bibliopola”, în incinta magazinului STAR (parter)
CÎMPINA: Casa Cărții „Libra”, B-dul Carol I, bl. 14 G, tel. 33.38.63
SIBIU: Librăria „Humanitas”, Str. N. Bălcescu nr. 16, tel. 21.14.34
SATU-MARE: „Princeps Livis”, Str. Țibleșului nr. 1, tel. 71.75.03

ÎI REPROȘEZ LUI ILIESCU CĂ N-A PUTUT FI

– Interviu cu EMIL HUREZEANU realizat de Gabriela Adameșteanu –

N. Sibiu, 1955. Studii de drept la Cluj (1975–1979). Secretar general de redacție la „Echinox”. Debut cu poezie în „Transilvania” (1975), cu publicistica literară în „Echinox” (1976), debut editorial („Lecția de anatomie” – 1979, Premiul Uniunii Scriitorilor). Bursa „Herder”, oferită de Ana Blandiana (1982), la recomandarea grupului „Echinox”. După un stagiu la Viena (la Institutul de Relații Internaționale), pasajul la Europa Liberă, unde colaborează la emisiunile culturale ale Monicăi Lovinescu, apoi redactor al emisiunii „Actualitatea românească”. „Master in Arts” (Relații politice internaționale și Strategie politică) la Boston University (1987–1991). Ani în șir, prezent în fiecare săptămână, cu analize politice aplicate la evoluția ceaușismului, a comunismului. Director asistent (din 1991), director (de la 1 iunie 1994) al Departamentului român într-un moment considerat deja puțin prielnic operațiilor internaționale de radio. Aflat la un moment de răscruce, postul de radio Europa Liberă este silit să-și reformuleze identitatea, prin mutarea la Praga la jumătatea anului viitor, prin reducerea actualei redacții (de la 50 de persoane la 10), a programelor și căutarea unui rol nou – încă necesar, având în vedere situația din țară. De această dată va emite chiar din interiorul lumii în tranziție. Deși prezent la toate mișcările importante din ultimii ani, Emil Hurezeanu nu va participa la acest nou început. De la 1 ianuarie 1995 optat pentru redacția română a postului de radio german Deutsche Welle din Köln, unde va fi redactor-șef. Succesorul lui Emil Hurezeanu la München este Nestor Rateș.

Cred încă în vocile paralele din afară

Cit de interesantă mai poate fi, la această oră, o carieră la un post de radio în limba română pentru un om tânăr și cu performanța profesională a lui Emil Hurezeanu?

Nu sînt singurul care și-a pus această problemă, făcînd publicistică politică critică la Europa Liberă. Jurnalismul politic în limba română din afara României este după 1989 un gen exotic. În normalitatea peisajului mediatic occidental, un ziarist de limbă română, la atîția kilometri de țara lui, seamănă cu un activist kurd. Marea noastră consolare a fost că ascultătorii ne numesc „postul nostru de radio”. BBC este un post britanic în limba română, Deutsche Welle este un post german, Vocea Americii este un post american. Europa Liberă, postul cel mai bine organizat dintre toate, cu un program de 13–17 ore pe zi, a fost un post de înlocuire, prin excelență, a realității – nu doar de suplînire a informației. Europa Liberă a încercat să înlocuiască normalitatea, interzisă în țară, în materie de informație. După 1989 s-a confruntat cu propria sa victorie și este una din puținele instituții care și-au propus desființarea în momentul atingerii scopului – eliberarea țărilor de dincolo de Cortina de Fier. A mai durat cinci ani însă, și cred că va mai dura. Finanțat de Congresul SUA (nu de guvernul sau administrația americane, amîndouă cu interese concrete), postul Europa Liberă nu a reprezentat niciodată în mod explicit interesele guvernului american. Dar, în mod natural, a fost expresia valorilor democrației americane. Din cauza aceasta, Europa Liberă a putut să critice sistematic regimul Ceaușescu, chiar în momentele în care Ceaușescu avea relații bune cu SUA. În ultimii ani, Europa Liberă este mai prezentă în țară, cu o redacție importantă la București, cu programe întregi făcute din România. (Credința mea este că redacția este una dintre cele mai bune din țară.) Deși cu o mare putere de influență, postul nu mai poate să fie generalist și de substituție, nu mai este cazul să înlocuiască normalitatea, pentru că ea, de bine de rău, există aici – deși uneori agresivă, dureroasă, incompletă, amenințată. Dar un post de radio comparatist, ca Europa Liberă, cu o perspectivă transversală, geografică, politică, culturală, încă poate fi util, avînd în vedere că România este încă o țară extrem de preocu-

pată de ea însăși, iar presa românească este excesiv de obsedată de problemele românești. Există în România un interes vocal foarte susținut pentru Occident, el însă se transformă foarte des în recriminări, în resentimente sau în excese mimetice. Se manifestă un dezinteres aproape cronic față de experiența similară a tranziției în țările Europei Centrale, deși ea ar fi mai utilă în învățăminte pentru români decît oboseala occidentală. Europa Liberă are în continuare cea mai completă infrastructură de analiză transversală și comparată.

S-au mai păstrat arhivele?

Arhivele se despart. Institutul se mută la Praga, într-o entitate distinctă de radio, însă va continua să lucreze cu el, într-un sistem de vase mai depărtate, totuși comunicante. Cele mai importante arhive comuniste din lume vor fi transferate la Budapesta și deschise politologilor din întreaga lume. În săptămîna în care apare acest interviu, jurnaliștii Europei Libere (unii dintre ei încă foarte cunoscuți și apreciați de public) vor opta dacă să meargă sau nu la Praga. Viața este complicată, oamenii au familii, un pribeg de două, de trei ori începe să obosească. Întoarcerea din Occident spre Răsărit este de înțeles, dar atunci mai firesc este să te întorci, ca N.C. Munteanu, acasă, decît la Praga.

Care este identitatea postului Deutsche Welle?

Deutsche Welle este un post de radio solid, secția română este mult mai mică decît cea a Europei Libere, 3 ore de program pe zi, 3 module a cîte 50 de minute. Multe din programele postului de la Köln

sînt retransmise pe FM în România, în cel puțin 15 orase. Nu este un post cu impact militant, de angajare penetrantă în peisajul politic românesc, așa cum a fost și este Europa Liberă. Există însă și șansa expertizei calme, a analizei complementare prin evitarea militantismului cruciat. Europa Liberă și Deutsche Welle nu sînt termeni disjuncți, nu sînt posturi aflate în concurență, ci complementare și amîndouă au un rol în continuare.

Care sînt atunci motivele opțiunii dvs. pentru Deutsche Welle?

Sînt motive personale: am o familie, soția și băiețelul meu de trei ani și jumătate trăiesc la Paris. Sînt și motive profesionale care mă împing tot spre un post de radio în limba română. Mai există și un challenge suplimentar – de a contribui, după puterea mea, la sporirea vocilor bune din afară, voci paralele, alternative. Cred încă în funcțiunea pozitivă a privirii din afară și sînt convins că Europa Liberă, după venirea lui Nestor Rateș (care este un ziarist excelent, cu o experiență aproape naturalizată, de tip american), o să-și continue croaziera în aceiași parametri de valoare.

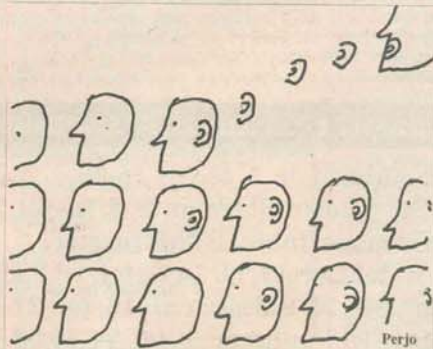
Pesimismul cultural al Occidentului: abandonul celui alt și abandonul față de propria ta chemare

Care a fost, de fapt, motivul pentru care au existat aceste posturi?

Înainte de 1989, cînd lumea funcționa în termenii de paradigmă a bipolarității și a războiului rece, nedeclarat, însă persistent, între Est și Vest, statutul acestor posturi era un reflex al grijii occidentale pentru țările de dincolo. O formă de răscumpărare a fisurării continentului.

A abandonului?

A existat și un abandon, și conștiința lui s-a pronunțat tot mai mult. În momentul acestei confruntări dramatice a existat o formă de angajare occidentală (și mai ales prin implicarea SUA în alianța militară). În anii din urmă asistăm la prăbușirea citorva din pilonii civilizației europene ce au dimensiunile vectorilor morali de susținere axiologică a civilizației occidentale, de la societate la stat. Există un abandon care, înainte de a fi abandonul celui alt, de care ai obligația să ții cont, este abandonul față de tine însuși și față de propria ta chemare. A existat un concept filozofic solid ancorat în filozofia culturii europene, o chemare faustică, o energie creatoare care s-a manifestat prin angajare și compasiune, prin grija față de celălalt, prin scrupulul creșterii bunăstării, dar și al cunoașterii sufletesti. Cred că acum ea este într-un impas, poate prin scăderea tensiunii acestei confruntări, prin dispariția adversarului, prin apariția unui multilateralism relaxat. S-a ajuns la o situație de semiabandon, de comoditate, de relaxare puțin prematură – o formă de dezinteres și dezangajare față de marile valori cul-

NICI MĂCAR UN DESPOT LUMINAT

I

turale, de civilizație, democrație, participare. Nemții folosesc mereu noțiunea de pesimism cultural, neparticiparea politică, lehamitea civică sînt realități foarte pregnante, de exemplu, în Germania. Există o oboseală a convenției democratice (nu institutia), a participării cetățenești, un blocaj al mecanismelor economiei de piață; pentru români, care se străduiesc, alături de alți est-europeni, să le facă bune, functionale, poate părea ciudat.

Mecanismele economiei de piață au atins un punct al „crimei culturale”. Șomajul, taxele, sistemul partidelor, oboseala culturală, lipsa adversarului, a angajării, a marelui obiectiv, anularea orizontului – toate duc la o criză culturală: nu mai există de multă vreme clase, nu mai există țeluri sociale comune, pesimismul cultural este apacurator, contagios. Nemții vorbesc de pesimism cultural, americanii vorbesc de oboseală, de epuizarea compasiunii, tot ca efect al acestei stări de lucruri. Oamenii au obosit să mai fie milostivi, să înțeleagă suferința altuia.

Carnagiul iugoslav contemplat dintr-o sofă de occidental

Vă referiți la situația din fosta Iugoslavie?

Și la ea. Pesimismul cultural se manifestă și ca efect al neputinței occidentale în fața carnagiului iugoslav. Ceea ce se vede în fiecare seară la TV a devenit o formă secvențială, digerabilă, de catastrofă asumată, o formă de acceptare a inacțiunii, înviorată de secvența de televiziune: intrarea în rutină a peisajului istoric văzut din sofă de occidentali, în condițiile de confort social asigurat, dar nu mai puțin mediocru. În timp ce istoria defilează la TV cu revoluții, cu războaie, repunerea culturală a omului față de istorie și față de nenorocirea altuia, prin intermediul acestui filtru de depersonalizare care este imaginea, și mai ales arbitrarul, excesul, patologia imaginii – toate conduc la un ins european degrevat de faustianism. De aceea cred că, acum, est-europenii trebuie să se regăsească în vest-europeni și vest-europenii să se regăsească în est-europeni. Înainte de a aștepta ajutoare de la Banca Mondială și FMI, ori baze militare NATO la Midia, este vorba de regăsirea unui racord cultural, filozofic, valoric între omul european vestic și cel răsăritean. În Franța, Ballardur se confruntă cu Delors (chiar dacă primul încă nu și-a declarat candidatura în mod explicit) pe una din temele care pare demult depășită de Franța: Europa (integrarea europeană) versus statul național. Francezii ne re-procează nouă, est-europenilor, într-o formulă brutală, căderea în tribalism sau, într-o formulă mai igienizată, regresivitatea identitară. Noi sîntem obligați la regresivitate identitară pentru că sîntem împinși spre propriul trecut chiar dacă el nu mai poate fi cel lăsat de înaintașii noștri acum 50 de ani, eventual de cei care au intrat în pușcăriile comuniste. Este falsă căutare a trecutului, în momente de refacere accelerată a unui popor sau a unei națiuni. Au și francezii, însă, asta – deși ei denunță căderea în tribalism, represivitatea identitară, problema statului național, autonomia națională, instituțiile naționale sînt puse aici înaintea instituțiilor europene.

Rusia nu va mai fi o primejdie geopolitică pentru America, dar pentru România va fi mereu un pericol

Este o epocă istorică fără asemănări cu cele de dinainte?

Nu aș spune. Un nou război balcanic, o Rusie tot mai agresivă în neputința ei, o Americă tot mai tentată de izolaționism și un echilibru european încă fragil – toate acestea ne conduc cu gândul la situația Europei și a lumii la începutul secolului. S-a mai spus, este o simetrie între începutul secolului

și sfîrșitul lui. Neparticiparea occidentală la rezolvarea conflictelor sîngeroase din Iugoslavia, această abținere, rezervă, aproape organizată, militară, pare să repete frica ce i-a cuprins pe europeni și americani înaintea primului război mondial, cel mai sîngeros de pînă atunci și care a modificat complet fața lumii și fața istoriei. Ceea ce s-a întimplat în al doilea război și ceea ce se întimplă astăzi este închiderea dosarului declanșat de primul război mondial (sau neînchiderea lui). Toate acestea – niște date, termeni, borne ale deznădejdiei ambientale, culturale europene practicate – se alătură acum suferinței istorice, regăsită, reimprospătată, derutei în sârăcie, în precaritate materială, economică, pe care răsăriteanul o presimte. Este greu de presupus că această lume va continua așa multă vreme. Ceea ce se întimplă acum între SUA și Rusia pare să anunțe o reconfigurare a unor raporturi de forțe.

Vă redevini Rusia primejdioasă?

Este clar că Rusia nu va mai putea fi niciodată o reală primejdie geopolitică pentru America, în ciuda provocărilor ei în ceea ce privește extinderea NATO sau organizația de securitate europeană.

Dar pentru România?

Pentru România este și va fi un pericol întotdeauna. Cu atît mai mult cu cît la București există după 1989 în mod clar (cu reveniri, retrageri) o linie politică foarte favorabilă reintegrării (de securitate, de valori politice) în sistemul rusesc. Din nostalgii sovietice, din conturi care trebuie plătite etc. este clar că există un Dr. Jekyll și un Mr. Hyde. Un Dr. Jekyll, diurnul, prooccidentalul cu fața destinată,

liberă, și un Mr. Hyde, nocturnul, plutonicul, schimonositul, care privește spre Răsărit. Nu vreau să spun că tot ce vine dinspre Răsărit ține de Mr. Hyde, iar tot ce vine din Occident este Dr. Jekyll, dar acestea sînt impulsurile, și ele se fac simțite în exercițiul public al puterii în România.

Cultura autorității în România

Societatea democratică este deci amenințată și în Occident de aceste noi simptome?

Nu. Ceea ce asigură supape de siguranță și de supraviețuire în Occident, în absența sau în somnolența valorilor lui, în ciuda pesimismului cultural, a recăderii în valori identitare excesive și a oboșelii compasiunii, este o cultură autorestrictivă a puterii. Nu este doar exercițiul cunoscut și verificat de-a lungul sutelor de ani al separării puterilor în stat,

cît faptul că în jurul Puterii există o cultură autorestrictivă a puterii. În jurul puterii judecătorești există o cultură juridică cu o puternică rădăcină socială și culturală. La fel o cultură legislativă sau o cultură a presei, a informației, care se respectă, conviețuiesc împreună, în condițiile pe care le putem observa cel mai bine dezvoltate în spectacolul (de altfel, de criză) pe care ni-l oferă Italia. În Italia există o mafie foarte puternică, statul este corupt. Se fac mereu comparații în privința corupției funcționarilor publici sau de stat din România și Italia, unde, la prima vedere, statistic vorbind, au existat mai mulți politicieni corupți, mai multe asasinat, o extraordinară criză de putere sau socială. Dar acolo marile instituții – instituția judecătorească, instituția legislativă, judecătorul, procurorul, industriașul – nu au de-a face cu Mafia. Statul nu este controlat de aceste culturi paralele, care își echilibrează rolul. Din cauza asta sînt mai puține motive de plîns Italia decît de plîns România, unde nici măcar în Constituție nu este distinct precizată separarea puterilor. Ceea ce există în România, mai mult chiar decît în alte țări din Europa Centrală cu care România vrea să semene, este, mai ales, o cultură a autorității, pregătită de dictaturile pre-comuniste, instăpînită de stalinism, de comunism, ceaușism (faze diferite de autoritarism în interiorul comunismului). Acest cult al puterii și această putere discreționară a autorității s-a transformat, din păcate, într-o cultură asumată în societate. Omul știe de frica Puterii. Ceea ce funcționează în România, mai ales la nivel cultural, este o frică respectuoasă, difuză, aproape naturală față de Putere.

„Ce vreți, domnule Paler, să vină la putere țărăniștii?”

Cu aceste premise foarte puțin încurajatoare, ce s-ar fi putut face în acești cinci ani în România?

După 1989 a existat șansa transformării acestei puteri monolitice (care provenea din aparatul de putere comunist, discreționar, închis, obișnuit să nu dea socoteală). Așadar, șansa ca acest aparat, ținînd cont de marea nevoie a grăbirii democratizării și renașterii normalității, să cedeze el însuși puterea (sau din putere); să distribuie roluri active diverselor grupuri sociale, care se numesc: procuratură, judecătoria, instituția judiciară, instituții legislative. Așa cum s-a întimplat în România lui Maioreșcu și în România lui Carol I, cînd de sus în jos, prin voință politică iluministă aproape, se punea capăt în mod deliberat, prin acțiunea Puterii, autoritarismului și practicii obscurantiste – feudalismului. Or, feudalismul de tip comunist, ceaușist a fost folosit endemic de această Putere, în mod erimial, doar în interes propriu. La adăpostul lozincilor democratice se mimează exercițiul democratic, iar Puterea continuă să-și întărească propriile poziții. Mai repede decît crearea unei societăți civile (pentru că societatea civilă se face cel mai greu), ar fi fost posibilă crearea unei independențe reale a puterii legislative sau a puterii judecătorești. Or, Puterea n-a făcut-o. Momentul care a inaugurat acest portativ a fost transformarea unui organism insurecțional, civic sau revoluționar (care a fost FSN, în prima lui variantă din decembrie '89) într-un partid care a concurat cu atuuiri nemeritate în interiorul puterii moștenite, date pe tipic, cu capetele copiilor răpuși la Revoluție în jur. Octavian Paler povestea la un moment dat că în ianuarie 1990, după ce el începuse să scrie primele editoriale critice în „România liberă” împotriva FSN, care tocmai se declarase partid și voia să candideze, a fost convocat la Iliescu. Acolo se mai aflau Petre Roman și Silviu Brucan. „Ce vreți, domnule Paler, să ajungă la putere țărăniștii?”, l-au întrebat. Aici nu este vorba de diferențe ideologice, aici este vorba de cineva care nu acceptă că alternativa poate să funcționeze la fel de bine în același loc ca și el. Sau ca și ei.

(Conținut în numărul următor)

Având ca obiectiv „societatea deschisă”, Fundația Soros a alocat o parte importantă a resurselor sale financiare sprijinirii organizațiilor neguvernamentale (ONG). Aceasta s-a făcut direct, prin proiectele înaintate de organizații, dar și prin asistența mai generală, cu informații, cu studii repartizate gratuit, cu alte materiale care interesează ONG-urile. Printre acestea se numără și **Catalogul organizațiilor neguvernamentale din România**, publicat prima dată în 1992. Astăzi el se află la a doua ediție.

Activitatea organizațiilor civice din România are efecte asupra vieții publice mult mai mari decât pot sesiza în mod obișnuit cititorii. Această activitate se bucură de mai puțină atenție decât viața politică. Există însă și foarte mulți intereseși: cetățeni și organizații din țară și străinătate, fundații, agenții etc., care au nevoie de ceea ce se „produce” în societatea civilă – de unde și necesitatea de a o cunoaște. Dat fiind că un catalog al ONG-urilor este un instrument decisiv pentru cei care au nevoie să se descurce în acest domeniu, nu haotic, dar complex, al asociațiilor, voi face câteva observații asupra **Catalogului din 1994**.

Aș aminti doar faptul că astfel de sinteze au mai fost făcute anterior și de către alții. În 1994, Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale a publicat **Forumul organizațiilor neguvernamentale din România**, care cuprinde o carte albă asupra principalelor asociații din domeniul civic, al drepturilor omului, economice și al afacerilor, de fineret, de mediu, din domeniul audiovizualului. Avantajul cărții albe este faptul că aduce informații asupra celor mai eficiente ONG-uri din România și că se oferă o perspectivă reală asupra activității lor. Tot în 1994, Tineretul ecologist a publicat **Registrul organizațiilor neguvernamentale de protecție a mediului din România**. **Catalogul Soros** le depășește însă pe cele două amintite mai sus prin dimensiuni

Catalogul organizațiilor neguvernamentale din România

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă

nea inventarului făcut și prin informațiile cu caracter statistic pe care le pune la dispoziție.

Catalogul Soros enumeră 1.034 din cele 5.126 organizații neguvernamentale cărora li s-a transmis un chestionar. Informațiile privesc numele, adresa, scopurile, activitățile, președintele, eventual publicațiile editate. Aceste date au fost înregistrate conform formularului trimis la toate organizațiile și completat de către ele însele. **Catalogul** este ordonat după un criteriu teritorial (județul), iar în cadrul aceluiași județ ordonarea este alfabetică. Ca semn al epocii, **Catalogul** li se poate pune la dispoziție celor interesați și pe suport magnetic (floppy disk de 3,5”), care permite căutări pe o multitudine de criterii.

Observația principală care trebuie făcută acestui catalog este absența, în paginile sale, a unor organizații care reprezintă „crema” societății civile românești. Cum poate fi semnificativ un inventar al organizațiilor neguvernamentale fără să apară principalele asociații pentru drepturile omului: APADOR-CH, SIRD, LADO? Sau cum poate lipsi Grupul Ecologie de Colaborare, din București? Explicația nu constituie, din păcate, și o motivare. Organizațiile nu sînt prezente pentru că nu au răspuns la chestionar. Dar un catalog nu face un serviciu de auto-publicitate; el este un instrument care va fi utilizat, așa cum spuneam, de fundații, de agenții, de cetățeni sau cercetători. Din această

cauză, pare a fi preferabil un catalog mai puțin amplu, dar care înregistrează ceea ce este mai important în fiecare domeniu.

Al doilea aspect pe care îl consider deficită este caracterul cam vag al rubricii intitulată **activități**. Numirea de intenții și domenii („realizarea educației...”, „conferințe, simpozioane...”, „asistență tehnică, consultanță...” etc.) produce mai curînd confuzie, decât ajută. Cine a participat la viața unei asociații știe că informația cea mai semnificativă privește proiectele sale concrete. Enumerarea proiectelor din ultimii doi ani, sau măcar a celor în curs de desfășurare, reprezintă o sursă prețioasă atît pentru anvergura activităților unei organizații, cît și pentru profesionalismul ei.

Al treilea aspect este înregistrarea între organizațiile neguvernamentale a unor instituții de stat, cum ar fi Institutul Național de Meteorologie și Hidrologie sau comitete și societăți care au statut de agenții guvernamentale.

Deși acoperind doar 7 pagini din cele 318 ale volumului, datele statistice privind organizațiile neguvernamentale din România constituie o parte substanțială a informației pusă la dispoziție de către Fundația Soros. Se indică: evoluția în timp a ONG-urilor înregistrate între decembrie 1989 și februarie 1993; frecvența organizațiilor neguvernamentale pe județe; repartitia ONG-urilor pe domenii de activitate; repartitia sponsorilor pe țări; afilierea internațională a ONG. Cata-

logul afirmă că 3.657.976 persoane sînt implicate în activitatea ONG, din care 54,6% bărbați și 45,4% femei (!).

Acest entuziasm statistic nu trebuie să ne înșele. Ceea ce rezultă din prelucrarea chestionarelor poartă cu el limitele informației obținute prin această metodă. Nu există nici o organizație care să fi fost pînă acum acceptată drept o filială a lui Amnesty International, așa cum apare pe lista publicată în **Catalog**, a organizațiilor străine la care sînt afiliate organizațiile românești. După cite cunosc, sponsorizarea de către stat, sau de către societăți comerciale din țară, a societății civile din România este infimă (statul o consideră încă un fel de adversar politic). **Catalogul** indică 83% sponsorizări din România, 17% din străinătate. Dacă participarea românească apare cu acel 83%, de vină este probabil introducerea marilor sume de bani ale institutelor și structurilor guvernamentale, inventariate de **Catalog**. Rezultatul apare **calitativ** viciat. O fundație care vrea să-și stabilească o strategie pentru Europa Centrală și de Est va pleca de la o imagine inadecvată privind cadrul „politic” al activității civice din România și posibilitățile de susținere a ei.

În concluzie, metoda de a construi un inventar al organizațiilor neguvernamentale prin chestionare complete de aceste organizații introduce distorsiuni de fond (cel puțin în România); metoda este totuși „omologată” internațional. De acest lucru au devenit conștienți chiar realizatorii **Catalogului**, care au planificat pentru anul următor o investigație propriu-zisă, de teren. Pînă atunci, ne stă la dispoziție acest inventar, la care s-a muncit foarte mult și pentru care merită să mulțumim Fundației Soros pentru o Societate Deschisă, în ciuda imperfecțiunilor pe care am fost dator să le amintesc.

GABRIEL ANDRESCU

FRÉDÉRIC MARTEL *)

O eroare politică, dar și sanitară

Potă să spui că nu-ți plac zăpezile în Carpați, că nu-ți place Marea Neagră sau Delta Dunării, că nu-ți plac homosexualii din România. Există astfel de antipatii fără noimă.

Criteriile și elementele de evaluare a democratizării unei țări în adeseori de câteva lucruri mici. Simbolice, uneori marginale. Homosexualitatea se află la întretărirea tuturor acestor chestiuni: element al vieții particulare, mod de viață complex, dar și libertate a dorințelor personale, ea se situează printre punctele cele mai bune de observație a statului de drept dintr-o țară. (Homosexualitatea este o practică marginală, dar nu neglijabilă: reprezentată de aproximativ 4% din populația masculină și feminină din toate țările Europene.)

Stirea difuzată în ziarul francez în legătură cu refuzul Parlamentului român, din 25 octombrie a.c., de a dezincrimina homosexualitatea și în legătură cu agravarea sancțiunilor privitoare la relațiile homosexuale liber consimțite între persoane majore a fost percepută în Franța ca un mare salt înapoi efectuat de români.

Nu e deloc întâmplător faptul că Partidul Socialist Francez a făcut din această dezincriminare, în 1981, una din temele importante ce au contribuit la victoria lui François Mitterrand (nu i se opuneau decît partizanii unei drepte reacționare, catolice sau regaliste). După cum nu e întâmplător nici faptul că Consiliul European și Curtea Europeană pentru Drepturile Omului au o poziție extrem de liberală față de această chestiune.

Faptul că Parlamentul României se opune acestei dezincriminări confirmă – dacă mai e nevoie – că instanțele politice românești n-au nici o legătură cu ceea ce se cheamă în Franța „stînga”, ci mai curînd cu ceea ce ține de amintirea cea mai sumbră a Europei centrale și orientale, cu epoca stalinistă și comunistă adică (articolul 200 din Codul Penal, pe care deputații au refuzat să-l abroge nu datează din era Ceaușescu?). Astfel, grație acestei mici chestiuni, desigur marginală, asupra homosexualității, România dovedește acum că cei ce o conduc sînt fii ai regimului trecut și că ei urmează cu voioșie o politică represivă pe care unii, în Franța, înșelîndu-se, au socotit-o definitiv depășită. Și apoi poate să-și închipuie cineva că judecătorii care controlează

constitucionalitatea cu care România pretinde a se fi dotat potrivit recomandărilor maestrului Robert Badinter (cel mai celebru apărător, în Franța, între 1977 și 1982, a dezincriminării homosexualității) poate să treacă sub tăcere o astfel de lege fără să-și piardă cu totul legitimitatea?

Problema dezincriminării homosexualității este, în fapt, mult mai centrală decît s-ar părea. Căci, dincolo de elementele fundamentale ale unor libertăți individuale, se pune azi problema luptei anti-SIDA. Homosexualii, mai ales în România, au nevoie de o informație specifică deoarece, după cum știm, în special ei sînt deja contaminați. SIDA nu poate fi prevenită fără participarea lor activă, dovadă întîrzierile produse în Franța. Cum se poate ajunge la această responsabilizare colectivă cînd, potrivit legii votate la 25 octombrie, „relațiile sexuale între persoane de același sex” sînt pasibile de pedeapsă cu închisoarea de la un an la cinci ani? O asemenea lege ce își propune să conforțeze un electorat pasiv și național-retrograd va contribui, de fapt, la amplificarea epidemiei de SIDA în România. Homosexualii se vor ascunde și mai mult, vor fi greu de identificat în ciuda iluziei că Poliția îi va putea repera și e puțin probabil că se vor simți într-ait de mult în siguranță încît să se organizeze colectiv și să-și asume vreo responsabilitate. În plus, transmiterea la „grupa de risc” homosexuală e paralelă cu contaminarea în rîndul populației heterosexuale, iar sub această a doua impresie pe care o produce, de limitare la „marginali”, epidemia se dezvoltă din plin. De fapt, cu pași mici, hecatomba provocată de SIDA va căpăta în România înfățișarea celei existente în prezent în Franța (mai multe sute de mii de persoane contaminate). Deputații români ar fi trebuit să se gîndească de două ori înainte de a vota o lege inadmisibilă, ce arată că, în plan politic, democratic și sanitar, tot nu e bine nici acum să trăiești în țara lui Ceaușescu.

*) **Frédéric Martel** a fost responsabil al Biroului Cărții de pe lîngă Ambasada Franței în România (1990-1992) și membru al conducerii Partidului Socialist Francez (rocardian) în sarcinată cu lupta anti-SIDA (1993-1994).

Din sumarul numărului viitor

• Cinci ani de la Revoluție

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22.00-24.00:

TALK-SHOW-uri LIVE

Luni: Ovidiu Ioanitoaia – Ofsaid
Marti: Cornel Nistorescu – Cîinele de pază
Miercuri: Carmen Bendovski – Simi enorm și vîz monstruos
Joi: Fii întreprinzători cu Bogdan Teodoru
Vineri: TALK-SHOW și muzică cu Andrei Partos – Friday I'm in love

În fiecare zi, între orele 5-8, „S-auzim numai de bine!” cu Neculai Constantin Munteanu

De asemeni, în fiecare zi, de luni pînă vineri, la ora 8.45 – Reuters World News – informație și prognoză economică și la ora 17.40, MICA PUBLICITATE GRATUITĂ.

„22“ ales ca reprezentant al presei românești

În nr. 39 (242)/28 septembrie-4 octombrie a.c., cititorii lui „22“ au avut la dispoziție un supliment gratuit referitor la situația actuală a sindicatelor în fostele țări comuniste: contrar a ceea ce s-ar putea crede, ținând seama de dese referințe din presă, sindicatele traversează în întreg estul Europei o criză care niciieri încă nu a fost analizată pe baza unor informații precise și aduse la zi, cu o atitudine largă perspectivă.

Analiza sindicatelor va fi urmată de o alta referitoare la băncile centrale ce urmează să apară (ca și cea despre sindicate) concomitent în 19 publicații din Europa Centrală și de Est: „Koha Jone“ (Albania), „Belarussian Business“ (Belarus), „Svoboda“ (Belarus), „Curierul din Brest“ (Belarus), „Balgarski Business“ (Bulgaria), „Ekonom“ (Republica Cehă), „Kaubalt – As Media“ (Estonia), „Figyelo“ (Ungaria), „Litas“ (Lituania), „Ekopres“ (Macedonia), „Nova Makedonija“ (Ma-

cedonia), „Gazeta Bankowa“ (Polonia), „Moscow News“ (Rusia), „Hospodarske noviny“ (Slovenia), „Republika“ (Slovenia), „Finansova Ukraina“ (Ucraina). Din România, atât pentru suportul adus economiei de piață, cât și pentru prestigiul ei în țară și în străinătate, a fost aleasă revista „22“. Temele următoare propuse pentru viitoarele suplimente sunt: controlul civil asupra armatei, piața neagră, protecția socială etc. Pentru susținerea acestor suplimente se va încerca publicarea simultană a aceluiași reclame ale investitorilor străini în toate țările în care vor fi tipărite suplimentele.

Redactorul-șef al suplimentului consacrat sindicatelor, Kenneth Murphy, a pregătit chestionarul pe baza căruia s-a acumulat informația analizată de Roman Frydman și Andzej Rapaczinski, autori a patru cărți esențiale referitoare la începuturile economiei de piață în fostele țări comuniste: „Procesul de

privatizare în Europa Centrală“ și „Procesul de privatizare în Rusia, Ucraina și Țările Baltice“, publicată în a doua jumătate a lui 1993 de către Central European University Press, împreună cu Oxford University Press. Volumul următor, despre „Mica privatizare în Republica Cehă, Ungaria și Polonia“, a fost publicat în mai 1994.

Prin intermediul Universității Central-Europene și al Proiectului de privatizare sunt realizate atât analize teoretice, cât și schimbări de informații și traininguri pentru personalul universitar și directorii implicați în procesul de privatizare, menite să ajute intrarea concomitentă a acestor țări în „regimul proprietății private și într-o societate deschisă“.

În afara suplimentelor gratuite pe care revista „22“ le va oferi în fiecare anotimp cititorilor săi pe teme de cea mai fierbinte actualitate, ea va beneficia curind și de informații de ultimă oră venite prin schimb reciproc de la aceste publicații (toate independente, deci înfruntând aceleași dificultăți, neavând posibilitatea să aibă corespondenți) printr-o rețea E-Mail în curs de constituire.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

● Să începem cu un fapt semnalat de Dumitru Tinu în *Adevărul* (nr. 1.434): „În vreme ce la București, între Palatul Victoria și sediul Senatului curgeau riuri de șampanie pentru a cinsti doi ani de guvernare pedeseristă, 130 de ani de la înființarea instituției parlamentare, 51 de ani ai d-lui Văcăroiu și încă o cupă pentru sfântul Nicolae... Văcăroiu, spre granița de vest, la Reșița, mii de oameni luau cu asalt sediul prefecturii. Semn că, din nou, ruptura e totală între Putere și Țară“ ● Ca și acum cinci ani, se pare ● Apropiată împlinire a cinci ani de la declanșarea Revoluției a făcut ca numeroase ziare să prezinte date mai mult sau mai puțin inedite – oricum, autodeclarat senzationale – despre cele întâmplate prin decembrie 1989 ● Ziua accentuează, într-un serial, ideea loviturii de stat și mai arată că generalul Milea a fost, de fapt, ucis ● Raportul Sergiu Nicolaescu asupra Revoluției, publicat fragmentar în *Cronica română* (nr. 578),

REVISTA PRESEI

SĂPTĂMINA DE HIRTIE

prezintă, în schimb, o altă veche versiune: nu a fost lovitura de stat, Securitatea nu s-a implicat în apărarea dictatorului, Bush dăduse verde intervenției Pactului de la Varșovia, care pregătise... planul Polarca ● *Cațavencu* prezintă fișele de cadru și de activitate ale mai multor persoane, acum de prim-plan, totul sub titlul „Grupul «Un viitor pentru România» s-a copt la Moscova, în decembrie 1989“ ● iar *Tinerama* (nr. 208) prezintă dovezi din care rezultă că generalul Iulian Topliceanu (în 1989 comandant al Armatei a IV-a) este responsabil de cei 28 de morți ai Clujului, deși cazul acestuia a fost în cele din urmă mușamalizat și „cineva îl protejează în continuare“ ● *Nici Dimineața* (nr. 1.286) nu se lasă mai prejos cu dezvăluirile și scrie mare, cu bătaie lungă, pe prima pagină: „Revoluția Română din decembrie 1989 este a celor care au făcut-o și au participat la ea“ ● Pe de altă parte, istoria la nivel mare îi preocupă pe analiștii români. Aceștia s-au întrecut în a dezbate Reuniunea CSCE desfășurată la Budapesta la începutul săptămânii. Tia Șerbănescu, în *Cotidianul* (nr. 1.026), consemnează opiniile opuse privind extinderea NATO în Europa: „Pentru Clinton, NATO este «stilul securității Europei», în timp ce, pentru Eltîn, Rusia trebuie să fie «bastionul estic al securității europene». Concluzia: dacă Eltîn folosește cuvinte din tineretea lui Ion Iliescu (v. „URSS, bastionul păcii e“), atunci negocierile vor fi amare ● Ion Cristoiu, în *Evenimentul zilei* (nr. 751), e sceptic rău de tot și vorbește despre „mărețul fiaseco de la Budapesta“: „Proclamația NATO privind extinderea către Europa Centrală și de Est e, totuși, vagă. Ea dă curs, cum nu se poate mai expresiv, șovăielii care definește în ultimul timp această organizație militară“ ● *Bineînțeles că Vocea României* (nr. 311) vede doar „hainele cele noi“ ale CSCE și înlăturile fructuoase ale presedintelui Iliescu ● În rest, des-fotitul ziarelor nu ne-a relevat ceva special ● *România liberă* de miercuri publică un apel al disperării, semnat Constantin Ticu Dumitrescu. Cităm: „România are nevoie înainte de orice de reconcilierea pe care dvs., d-le Iliescu, și ciracii dvs. ați înțeles-o ca fiind abdicarea noastră de la credința în adevăr și democrație și alinierea la consensul partidului unic“ ● iar *Jurnalul național* publică în serial un interviu cu Viorel Sălăgean, încă membru PUNR. Prin acest partid cam pifrie încheieturile, dac-ar fi să luăm de bune tot ce spune dl. Sălăgean: „PUNR nu are încă buletin de identitate, n-are încă un act de naștere doctrinară“ sau „Implicarea PUNR-ului în jocul Caritas este o altă acuză pe care o aduc liderilor Funar și Gavra“ ● Pe curind, despre ce-o mai fi! ●

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

Estul și Alianța nord-atlantică

Președintele Boris Eltîn a ținut un discurs dur la summit-ul CSCE, denunțând planurile de extindere a Alianței Nord-Atlantice către Est și avertizând că Europa ar putea aluneca dinspre războiul rece înspre „paacea rece“.

Intr-unul din cele mai izbitoare mesaje transmise de Moscova la un forum mondial după căderea comunismului, Eltîn a declarat că Rusia este îngrijorată de programul de expansiune al NATO, formulat recent la Bruxelles. El a tratat cu dispreț angajamentul Alianței de a face „export de stabilitate în Est“.

Mesajul liderului rus s-a aflat în contrast cu cel al președintelui american Bill Clinton, care, cu puțin înainte, salutase în NATO piatra de temelie a securității europene și subliniasse că nici o țară nu poate interzice extinderea Alianței.

„Dacă NATO se va extinde, se va extinde și securitatea tuturor țărilor europene, deoarece avem de-a face cu o organizație defensivă, nu cu una agresivă“, a spus Clinton.

Ulterior, un oficial al Statelor Unite a atras atenția că Eltîn a răstălmăcit intențiile Occidentului.

Liderul rus a cerut în repetate rânduri recunoașterea Comunității Statelor Independente – grupul de 12 foste republici sovietice al cărui principal membru este, evident, Rusia – ca organizație internațională ce poate garanta securitatea în fosta Uniune Sovietică.

Propunerea – de fapt o cerere de recunoaștere a sferei rusești de influență – a fost făcută la Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, care reunește 53 de țări: Statele Unite, Canada, majoritatea statelor europene și fostele republici sovietice.

Eltîn a descris Rusia ca pe „bastionul răsăritean“ al securității și stabilității europene. „Rusia respectă interesele tuturor participanților la CSCE și se așteaptă ca și interesele ei să fie luate în considerare“, a rostit el în fața adunării.

Respingând implicit cererea Rusiei de a deține supremația în fostul bloc sovietic, atît Clinton, cît și cancelarul german Helmut Kohl au luat atitudine împotriva obiceiului ca țările puterice să-și impună voința în fața vecinilor mai mici și au cerut adunării CSCE să

adopte reguli împotriva afirmării hegemonice sau a sferelor de influență. Vorbind despre noul rol pe care NATO trebuie să și-l asume după războiul rece, Eltîn a spus: „E important ca această căutare să nu ducă la crearea unor poli, ci dimpotrivă, să întărească unitatea europeană“. Moscova s-a opus constant planurilor NATO de a accepta ca state membre Polonia, Ungaria, Republica Cehă și Slovacia, nu însă și Rusia. „De ce să aruncăm semintele neîncrederii? Doar nu mai sîntem adversari, sîntem aproape cu toți parteneri. Am auzit ex-

plicația că expansiunea are ca scop stabilitatea, în cazul unor evenimente nedorite în Rusia. Dar dacă pentru acest lucru ei doresc să împingă limitele responsabilității NATO la granițele rusești, eu nu pot spune decât că este prea devreme pentru a îngropa democrația în Rusia“, a licitat Eltîn.

Răspunsul american: „Lumea n-a renunțat să susțină democratizarea Rusiei, iar procesul de extindere a NATO nu se îndreaptă orbește către o țintă anume“.

Cuvintele lui Eltîn au fost o lovitură – Statele Unite începuseră să speră că pot lărgi componența NATO fără a supăra Moscova. Eltîn, în schimb, în ciuda discursului său nemilos, a avut o întrevvedere foarte cordială cu premierul britanic John Major.

Traducere și adaptare din presa internațională de DOMNICA MACRI

Actele de violență împotriva jurnaliștilor în atenția Consiliului Europei

O declarație care condamnă actele de violență împotriva jurnaliștilor și violarea libertăților jurnalistice a fost adoptată de miniștrii europeni responsabili cu problemele de media la Conferința organizată de Consiliul Europei cu privire la rolul mijloacelor de comunicare de masă în societatea modernă. Conferința care s-a reunit la Praga în zilele de 7 și 8 decembrie consideră aceste violări drept o atingere a drepturilor omului și libertăților fundamentale. Declarația sublinia-

ză că libertatea de expresie și libertatea informației, dreptul public la informare și răspunderea mijloacelor de comunicare în masă în lupta împotriva violenței și discriminării reprezintă un element esențial al democrației.

Conferința a adoptat o poziție favorabilă sprijinirii radiodifuziunii ca serviciu public, dar a cerut statelor să garanteze finanțarea acestuia și independența sa editorială. S-a subliniat totodată importanța imparțialității radiodifuziu-

nii în promovarea toleranței. Miniștrii au adoptat un plan de acțiune în șapte puncte care a fost trimis Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei, plan care se referă la problemele fenomenului concentrării în domeniul mijloacelor de comunicare de masă, drepturile omului și noile tehnologii de comunicare, problemele pirateriei, drepturile de autor, acțiunile antisariste și lupta împotriva violenței.

12.12.1994

JAN KAVAN

McCarthyismul are un nou nume – lustratia

Trebuie să admit că nu m-am opus lustratiei de la bun început. Dimpotrivă: în ianuarie 1991 am votat în Adunarea federală pentru infama Rezoluție 94, care a imputernicit Comisia parlamentară din 17 noiembrie să fi demaște pe acei parlamentari membri ai serviciilor secrete (StB). Era de înțeles. Pe de-o parte eram pur și simplu curios să văd care dintre colegii mei folosea entuziasmul revoluționar pentru a-și masca dorința de a împiedica progresul tranziției, pe de altă parte mă simteam destul de incomod la gândul că aș fi putut să împart băncile parlamentare cu cineva care îmi trimisese prietenii în închisoare sau care încercase să-mi saboteze munca pentru opoziție. Existau câteva motive pentru care am ignorat pericolul unei noi „vinătoare de vrăjitoare” împotriva unui „inamic intern”. Apreciisem faptul că un parlamentar membru în Forumul Civic fusese demascat în prima rundă a lustratiei din primăvara lui 1990 ca fiind cel ce desconfirase, în aprilie 1981, sosirea mașinii mele care făcea contrabandă cu literatură, fapt care adusese cu sine o detenție de un an pentru șapte disidenți, printre care se găseau și câțiva prieteni de-ai mei. De asemenea, aveam deplină încredere în cele două persoane care pregătiseră textul rezoluției.

Am devenit conștient de marea prapăstie dintre Rezoluția 94 și câteva principii juridice elementare abia atunci când am devenit o victimă a lipsei sale de consecvență. Nu exista nici o definire a termenilor de „înregistrat de StB” și „colaborator al StB”. Nu existau proceduri de apel, iar comisia susținea într-o manieră ipocrită că nu era o curte de justiție și prin urmare nu putea lua decizii cu privire la vinovăția sau nevinovăția persoanelor în cauză. Pe de altă parte era evident că lista comisiei cu parlamentarii „înregistrați” era percepută de către public ca un verdict de vinovăție, iar oficialii nu își dădeau deloc silința să îndrepte lucrurile în vreun fel. (...)

Mulți avocați, printre care și unii occidentali, susțin din ce în ce mai vehement că nu se poate alcătui o lege a lustratiei care să elimine abuzurile sau injustițiile. Legea penală oferă mijloace pentru pedepsirea celor vinovați de a fi comis crime sau de a fi ordonat altora să o facă. Nu este posibil să se construiască o democrație și un stat de drept pe injustiție și este irelevant dacă aceasta va afecta o parte mai largă a populației sau doar câteva persoane. Și este trist că asemenea adevăruri sînt doar foarte rar de găsite în mass-media. Ziaristul american Lawrence Weschler, care a publicat în „The New Yorker” un lung articol referitor la cazul meu, a discutat de curind cu jurnalistul RFE Karel Jeydinskly. În respectivul interviu, el a citat un politician austriac care spunea că majoritatea oamenilor îi mint pe jurnaliști, dar cred tot ce se spune în ziare. A ilustrat cele spuse cu problema de care mă loveam eu astăzi, acuzat fiind că am colaborat cu StB pentru că am discutat cu dl. Zajicek, atașatul pentru educație la Londra al ambasadei cehoslovace, între 1969-1970. Am fost apoi președintele Uniunii Studenților Cehoslovaci din Marea Britanie. Nu am fost acuzat că i-aș fi trădat d-lui Zajicek secrete importante, ci doar că am fost în contact cu dînsul, pentru că în noiembrie 1989 a ieșit la lumină faptul că dl. Zajicek nu era numai diplomat, ci și oficial al

StB și că scria rapoarte superiorilor săi despre întâlnirile cu mine. Conform Legii lustratiei, „vinovăția” mea este legată de faptul dacă eram conștient de aceasta în acel moment sau nu. Dl. Zajicek a declarat sub jurământ că nu aveam cum să cunosc toate acestea și că, de fapt, i se interzisese să-mi spună așa ceva. Dar Comisia independentă a Ministerului de Interne a decis (din nou prin vot) că eu cunoșteam acest lucru. Singura dovadă: acum 23 de ani eram destul de inteligent ca să-mi pot da seama și singur.

Cei ce îmi acordau asemenea credit la vârsta de 22 de ani și în perioada imediat următoare a Pactului de la Varșovia (în timpul în care mulți dubcekiști erau încă la putere) erau ei înșiși destul de inteligenți pentru a realiza că discuția mea cu dl. Zajicek nu putea să-mi facă prea mult rău în ochii publicului. Mai mult, dl. Zajicek fusese chemat înapoi la Praga în iulie 1970, și „colaborarea” mea fusese astfel sfârșită. Și astfel cazul meu a fost preluat de către câțiva jurnaliști de dreapta, cu contacte serioase în cercurile politice, care au lăsat să transpară secțiuni selectate din dosarul pe care StB mi l-a alcătuit. Unele au fost prezentate într-o formă atît de distorsionată încît lăsausă să se înțeleagă exact opusul.

Proeminent printre incriminatorii era ziarul „Respect”, care primise în 1991 premiul internațional al „U.S. World Press Review” pentru „promo-

Lustration Laws in Eastern and Central Europe

Helsinki Citizens Assembly Publication Series

9

varea libertății de expresie (...) pentru apărarea drepturilor omului și pentru jurnalism profesionist”. Același ziar a inclus și alte evenimente, care nu apăreau în dosarul StB și care nu puteau constitui capete de acuzare împotriva mea, pe lista incidentelor acuzatoare. Spre exemplu, au fost catalogate drept „circumstanțe dubioase” capturarea mașinii mele franțuzești în 1981, deși, așa cum am spus-o și mai devreme, se știa încă din primăvara lui 1990 cum și de ce literatura „de contrabandă” a fost reținută. S-a stabilit însă și că nu eram eu vinovatul pentru această captură.

Cei ce au preferat calea conformării căii opoziției și au refuzat să-și asume riscuri au fost în număruri să aștepte la sfârșitul anilor '80 veneam în Cehoslovacia sub nume și înfățișări diferite pentru a întâlni disidenți de vîrf ca Václav Havel, Jiri Dienstbier, Jaroslav Sabata sau Petr Uhl. Au

conchis deci că trebuia să fiu vinovat de „colaboraționism”, fiindcă astfel StB-ul, pe care ei îl considerau omniprezent și atotputernic, m-ar fi recunoscut și arestat.

Multă senzație au stîrnit citeva secunde de înregistrare video (eliberată în mod ilegal citorva jurnaliști străini și televiziunii cehoslovace) luată pe acuns de către StB la data de 28 noiembrie 1989 în vila lor din Praga-Dejvice, unde eram luat la ora 7 a.m. de la hotel pentru a fi interogat. Înregistrarea mă arată bînd un pahar de șampanie care îmi fusese dintr-o dată oferit de către ofițerii StB pe la jumătatea interogatoriului. Admit că acest amănunt este extrem de neobișnuit și că, extras din context, el poate ridică tot felul de dubii. Dar de ce a fost acest amănunt scos din context? De ce nu s-a arătat nimic din cele citeva înregistrări făcute la aeroportul din Praga la data de 25 noiembrie 1989, cînd eram primul emigrant ceh care se întorcea acasă din Vest? Am fost atunci interogat, și de citeva ori chiar și amenințat, timp de 12 ore. De ce nu au fost casetele înmîinate Curții pentru o evaluare expertă? În fine, de ce ofițerii StB care apar în înregistrare nu au fost chestionați niciodată?

Lawrence Weschler, în articolul său din „The New Yorker”, l-a interviuat pe ministrul Afacerilor Externe, Jan Ruml, care a vizionat întreaga videocasetă fără a descoperi dovezi ale vinovăției mele. Jan Ruml, care a stat un an în închisoare după capturarea automobilului meu în aprilie '81, a explicat de asemenea că nu eram defel responsabil pentru nenorocirea întîmplată lui și prietenilor lui. Și s-a asigurat de aceasta documentîndu-se foarte atent. Mai mult, a negat că în spatele excursiilor mele în Cehoslovacia s-ar fi aflat ascuns ceva, deși a dezaprobat spiritul meu aventurier. În fine, Ruml a recunoscut că a citit dosarul meu întocmit de către StB și că valoarea informațiilor pe care i le-am dat d-lui Zajicek era egală cu zero și că nu am făcut rău nimănui. Ministrul, fiul fostului președinte al Comisiei din 17 noiembrie, a conchis totuși că merita să fiu lustrat din două motive: întîi (după cum Comisia independentă ministerială avea să repete imediat) pentru că eram destul de inteligent ca să-mi dau seama că Zajicek era angajat al StB și în al doilea rînd pentru că apărîndu-mă în presa din Vest am „adus neajunsuri intereselor Republicii”. Această acuzație, care era considerată crimă de către Codul Penal al regimului comunist, fusese folosită la adresa mea și înainte de „Primăvara de la Praga”, la sfârșitul anilor '60, și mai tîrziu, în perioada „normalizată” a anilor '70 și '80.

Faptul că o mare parte a mediei cehie mai scrie încă despre mine la trei ani după colapsul comunismului și acela că mai aștept încă o decizie a Curții cu privire la cazul meu ne arată că am subestimat serios moștenirea sistemului comunist. Absența unei conștiințe legale și lipsa de respect pentru lege, violarea sistematică a eticii jurnalistice, predispoziția pentru vinovătoarea de vrăjitoare – toate acestea sînt consecințe care au supraviețuit regimului totalitar și care nu au fost învinse nici în relațiile dintre noi și nici în interiorul nostru. Lupta pentru democrație, pentru formarea gândirii democratice ca reflex, ca ceva interior și natural, nu poate fi cîștigată peste noapte, nici în zece zile de revoluție și nici măcar în trei ani. Dar, pînă în momentul în care ea va fi cîștigată, spectrul pericolului autoritar va continua să ne bîntuie.

Traducere și adaptare de Liviu Andreescu (Din hCa Publication Series, nr. 9)

Adunarea Cetățenilor Helsinki (hCa)

● hCa Contacts ● hCa Contacts ●

ARMENIA
Anahit Bayandour
Armenian Parliament
Dezian st. 57 ap. 22
Yerevan
(w) 7 8852/52 54 30
(f) 7 8852/52 15 81
Archalouys Papazian
Human Rights League
(f) 7873/56 58 96
(f) 873/11 10 760

AUSTRIA
Gerold Achleitner
Grüne Alternative
Thomasroith 91 A-4905
(w) 43 7672/700/5011
(f) 43 7672/75 924

AZERBAIJAN
Arzu Abdulayeva
Social Democratic Party
28 April street 3-12
Baku 370000
(w) 7 8922/933378
(f) 7 8922/987555

BELGIUM
Jack Houssa
Action for Peace and Development
Rue Neuman 18
Braine-le-comte B-7090
(w) 3226/40 3815, 64/226293
(f) 3267554416

BOSNIA-HERZEGOVINA
Zdravko Grebo
University of Sarajevo
Faculty of Law
Ise Jovanovica 2,
Sarajevo 71000

BULGARIA
Ognyan Minchev
Mladost 1A, Block 507/V/67
Sofia BG-1712
(w) 359 2/71 152 ext. 216
(f) 359 2/76 65 82

Dimitrina Petrova
Institute for Social and
Environmental Research
12-A Narodno Sabranie,
4th, floor
Sofia BG-1000
(w) 3592/88 34 06
(f) 3592/88 51 94

CZECH REPUBLIC
Martin Palous
Na Kampe 8/515
Praha 6 1cz-18 00
(w) 422/277 244

Jan Kavan
Czech hCa
Panska 7
Praha 1
Czech Republic
(w) 422/24225925

Această pagina se face cu sprijinul PHARE Democracy Programme

Contrar unor aparențe, nu ținesc după o faimă de polemist. Nu-mi plac momentele de confruntare nemijlocită, când situația îți pretinde să fi îndrăgostit, vehement, casant în apărarea unui punct de vedere, jubiland la ideea unei posibile înfringeri a adversarului. Totuși m-am lăsat de câteva ori angrenat în astfel de dispute și, examinând după aceea, cât se poate de rece și nepărtinitor, faptele, am constatat că impulsul meu de a riposta s-a născut pur și simplu sub imperiul lecturii. Cum adică? Da, unele texte poartă vina, ele nu-mi dădeau pace, mă provocau, mă sileau să le ofer o replică. Erau, întâi de toate, în cazul meu, alergii literare, iritări de cititor, nemulțumit de subrezimea unei argumentări sau de lipsa de substanță a unei concluzii. Cine caută alte dedesubturi, bunăoară pricini de mîhnire sau de decepție ivite în urma contactului direct cu autorii – se înșală, urmărește o pistă falsă.

O anume nedumerire a stîrnit, de pildă, atitudinea mea față de volumele *Epistolar* și *Jurnalul de la Păltiniș*. Chiar dacă mi se acordă dreptate în câteva observații de detaliu, caracterizarea de ansamblu a fost socotită extrem de dură, excesiv de negativă. Nimeni nu voia să creadă că raporturile mele cu cei doi colegi de breaslă, Lițeanu și Pleșu, s-au desfășurat într-un cadru de cordialitate, fără un motiv palpabil de discordie. Curioșilor și indiscrețiilor nu le era de ajuns, trebuia scoasă la iveală numaidecît sursa unui conflict existent, se născociau de aceea crispări personale între noi, de natură să sugereze o răfuială, nu o delimitare critică.

Andrei Pleșu

S. Damian

Mărturisesc că mi-ar fi făcut plăcere să găsesc o ocazie de a spulbera astfel de presupuneri. M-am apucat în consecință să revăd cu atenție o serie de contribuții recente semnate de Andrei Pleșu în rubrica sa săptămînală din *Dilema*. Prima impresie a fost deosebit de agreabilă. Dacă se evidențiază undeva în presa bucureșteană un stil elevat în eseiști-că, beneficiind de un orizont cultural bogat și divers, precum și de o varietate de mijloace de captare a curiozității publicului – acest cumul de calități îl întâlnim în intervențiile lui Andrei Pleșu. În trecut, în anii dictaturii, senzația de monotonie și plictisală pe care o degaja publicistica literară deriva și din absența unor comentarii substanțiale, scipitoare, imprevizibile, de genul celor din *Dilema*. Pornisem, așadar, lectura nouă cu cele mai bune intenții, dorind sincer să repar, dacă era necesar, o inechitate mai veche. Am simțit însă cum mă cuprinde încet, încet o surescitare, ca și cum mi-ar da iar tîrcoale vechia alergie la idei și raționamente distorsionate pînă la flagrante inexactități. Și iată-mă făcînd din nou ceea ce am vrut cu orice preț să evit,

Reamintim cititorilor noștri că articolele publicate la această rubrică nu reprezintă în totalitate opinia redacției.

S. DAMIAN

Alungarea din paradis

anume, să repet gestul de aruncare a mînușii, de invitare la duel, la polemică. Remarc, vădit indispus, că semnele de infatuare descifrate înaintea el reapar acum parcă mai dezvoltat, într-o recidivă senină. Nimic nu pare să-i fi clintit între timp încrederea de sine. Ea răzbătea semet la suprafața în scrierile anterioare, o marcă de fabricație a autorului. Să intru totuși în subiect în mod sistematic. Trei aspecte mă consternează acum în rubrica din *Dilema*:

Tonul

Sare în ochi de la bun început modul de abordare. Despre orice ar relați în revistă (angajarea intelectualului, rosturile unui minister al culturii, tehnica moderatorului la televiziune, tradițiile fotbalului), Pleșu se prezintă peste tot ca un expert-absolute, stăpîn pe un secret, ca un inițiat care comunică avar ce socotește de cuviință, în fragmente, de foarte de sus, de pe o înălțime de neatins pentru muritorii de rînd. Aș fi zis de pe Saturn, dacă unul din directorii ziariului „Le Monde” nu și-ar fi ales acest pseudonim cînd s-a ocupat de chestiuni de mare interes internațional. În chip izbitor, Pleșu scrie ca și cum ar emite edicte, se erijează, mereu, el însuși, în postura unei instanțe superioare, de la nivelul căreia nu îngăduie nici contradicția, nici abateră. Te-

zele sale sînt expuse permanent cu o siguranță de invidiat. Atît de mult se identifică autorul cu rolul asumat, rol de arbitru al moravurilor și al mentalităților publice, încît el, un intelectual fin, instruit, înzestrat cu simțul relativității, nu se mai poate închipui decît infailibil, infailibil ca Director la propriu și la figurat. Eventualitatea, Doamne ferește!, de a retrograda pînă la locul unui modest și umil spectator în fața comediei desertațiilor omenești, egal între egali – această ipostază i se pare neîndoișor o enormitate. Se consideră din punctul de plecare un ales chemat să se pronunțe asupra unor evenimente de răsunset mondial, asupra unor personalități de prestigiu sau chiar a unor națiuni întregi defilînd docile prin fața sa. Propulsat pe o orbită planetară, se arată teribil de nesatisfăcut de purtarea prea sfioasă a Germaniei („timiditatea reacției, glasul scăzut...”) și o somează să iasă din toropeală: „Ceea ce îi cerem, în definitiv, e să găsească... postura salvatoare a normalității”. Cine se ascunde sub acest „cerem”? ne întrebăm. Poate că Andrei Pleșu, fost ministru și fost candidat*) la Președinție, vorbește solemn în numele României. Dacă ar fi fost așa, însă, ar fi trasat în expunerea sa o paralelă între cele două țări, relevînd deosebirea de conduită. Sau el rostește un apel în atribuțiile sale de expert autorizat al conștiinței publice? Sau exprimă opinia decisivă a unei Elite intelectuale europene, care se vede imperios solicitată să-și afirme opțiunile? De la această înălțime de autoritate cad apoi și verdictele nimicitoare la adresa unor figuri de renume mondial: Jean-Paul Sartre = „imbecilitate politică”, „Louis Aragon = mizerie interioară”, „André Malraux însuși s-a trezit spunînd, la un moment dat...” Un record în materie! Un ton atît de arrogant față de personalități de seamă ale secolului XX nu e deloc obișnuit în sfera culturii. Ce temeuri serioase stau la baza disprețului aflat? La cea mai mică nepotrivire, rămîne pentru totdeauna discreditat tocmai cel ce și-a permis uluitoarele caracterizări. Nu-mi vine să cred că prea dezvoltatul polemist va ieși din această incurcătură cu fața curată. Voi reveni mai tîrziu, cu îngăduința cititorului, la aceste exemple.

*) virtual candidat (n.red.)

Difuzarea de presă în pericol

Unul dintre puținele sectoare în care privatizarea a progresat în ultimii ani este difuzarea particulară de presă și carte, care este indisolubil legată de libertatea presei. Iată de ce vrem să atragem atenția asupra unui pericol iminent, asupra căruia vom reveni. („22”)

Sîntem alături de difuzorii!

Ca urma e a publicării în Monitorul Oficial al României, societățile comerciale care au ca obiect de activitate difuzarea de presă și carte au luat act cu consternare de implicațiile aplicării Legii nr. 27, din 17 mai 1994 (Monitorul Oficial nr. 127, partea I/24 mai 1994), cu privire la impozitele și taxele locale și a HG nr. 506 din 5 august 1994 (Monitorul Oficial nr. 254/09.09.1994), cu privire la normele vizînd metodologia de calcul. Întrucît societățile noastre dispun de puternice rețele locale de difuzare (zeci de chioșcuri și tonete stradale așezate pe

domeniul public), încadrarea la obligațiile de plată cu anticipație prevăzute de articolul 30, alineatul a, din Legea 27 (800-1.200 lei/mp/zi) și de articolele 4 și 6, cap. V, din HG nr. 506 ne aduce în situația de a înceta imediat activitatea.

Aceasta ar însemna că, la o suprafață comercială medie de 6 mp de fiecare chioșc, pentru un total de 70 centre de difuzare amplasate în toate localitățile importante ale județului (orașe și comune), am avea de plătit primăriilor cu care am încheiat contracte suma incredibilă de 12.600.000 lei lunar (calculul s-a făcut pentru valoarea medie de 1.000 lei/mp/zi).

De ce susținem că această prevedere legală este greșită? Deoarece difuzarea de presă și carte se desfășoară ca activitate prestatoare de servicii, neavînd permisivitatea să schimbe prețul publicațiilor și tipăriților. În majoritatea contractelor cu editorii sînt prevăzute valori medii ale rabatului comercial de 26%, din care se scade valoarea medie a returului de cea 8% vară și 10% iarnă. Rezultă o valoare reală a rabatului de maximum 20%.

Din ce să plătim aceste taxe? Din ce să mai realizăm profit? Din ce să constituim fondul de dezvoltare?

Se poate constata cu ușurință că, prin aplicarea prevederilor Legii nr. 27, societățile de difuzare sînt aduse în situația falimentului, fiind nevoite să disponibilizeze în medie 150 de angajați. Considerăm că alinierea tuturor activităților comerciale la prevederile art. 30 alin. a, este o scăpare a legiuitorului care se poate remedia în regim de urgență.

Solicităm scutirea de impozite sau o impozitare preferențială pentru a putea continua activitatea de difuzare a presei, vitală pentru un stat democratic, în care toți cetățenii trebuie să aibă zilnic acces la informație.

În caz de nerezolvare favorabilă a demersului nostru, după un termen de 30 de zile vom declanșa acțiuni de protest și ne vom adresa organismelor internaționale abilitate.

Semnături: SC „Calliope” SRL – Ploiești, SC „Congress Six” SRL – Constanța, SC „Maraton” SRL – Tirgu-Jiu, SC „Cuvîntul Libertății” SRL – Craiova, SC „Press Network” SRL – București, SC „Romira Betta” SRL – București, SC „Difim” SRL – Timișoara, SC „Impex Sunset” SRL – Iași, SC „Gemina” SRL – București, SC „Sebal” SRL – Arad, SC „Cadif Press” SRL – Buzău.

(Reprodus după „Capital”, nr. 48/1 decembrie 1994)

EDITURA HUMANITAS

Reunind eseuri risipite în reviste sau figurînd în chip de prefețe la scrierile altor autori, Andrei Pleșu ne propune cu acest volum doar o interesantă tipologie a discursului. Căci, dincolo de specificitatea obiectului lor, dincolo chiar de mijloacele proprii de exprimare, filozofia, psihologia sau istoria religiilor îi par autorului a fi în căutarea aceleiași idiom originar. Un idiom demult pierdut în spărta domeniilor spiritului – idiomul în stare să dea seamă de „tesătura lumii”.

Andrei Pleșu

Limba păsărilor

merge mai departe și, dincolo de ea, regăsește ambițiile metafizice ale picturii și marile întrebări care sfidează gîndirea. Cel mai popular pictor al secolului XX este și un scriitor adevărat, artist al cuvîntului și „atlet” al psihicului deopotrivă, cu ochi ageri și umor decapant.

Traducere din franceză de Tania Radu

Vedem, în *Jurnalul unui geniu* (1964), un Dali gol care se contemplă cu o delectare fără egal în oglinda pe care și-o ține singur înaintea. Dar acest nou Narcis nu este îndrăgostit doar de propria sa imagine. El

ARTE VIZUALE 1994

Artă și tranziție
la Arad

Expoziția „ArtUnlimited srl”

Judit Anghel, autoarea „provocării” conceptuale a manifestării, sublinia în „Proiectul” publicat de revista „Intermedia” că expoziția deschisă pe data de 22 septembrie – în aceeași zi desfășurându-se și performanțele anunțate în program – nu s-a dorit o „demonstrație a teoriei”; accentul a fost mutat pe „actul privatizării”. Problematizate în coordonatele unor limbaje flexibile, intens comunicative, interactive: instalația, arta video, performanța. Limbaje de actualitate, consonante cu profilul Erei Fluxului Informațional. Invitând artiștii participanți la o încercare de definire a eului fiecăruia în raport cu ceea ce ne înconjoară, „Art Unlimited s.r.l.”, preluând o sintagmă specifică tranziției economico-sociale a României de azi, se dorește în fapt o „punere în discuție a statutului artei artistului în societatea post-totalitară” (am citat din același „Proiect”).

Astfel de manifestări din sfera artelor vizuale, sau chiar interdisciplinare, cu adevărat sensibile față de actualitate, provocând insomnii problematizării și nu somnolența răspunsurilor standardizate, par a se înmulți în România, deocamdată mai ales în afara Bucureștiului – Timișoara, Sfântu Gheorghe și zona Lacului Sfânta Ana, Arad. În același context, să nu uităm totuși că în capitală a avut loc prima expoziție de video-instalații din România, anul trecut, organizator principal fiind Centrul Soros pentru Artă Contemporană.

Intorcându-ne la „Art Unlimited s.r.l.”, să menționăm reperele instituționale care au făcut posibilă concretizarea acestei inițiative: Muzeul de Artă Arad, Ministerul Culturii, Inspectoratul pentru Cultură Arad, revista „Intermedia”, cărora li se adaugă o listă ... tocmai scurtă de sponsori (doar avansăm în economia de piață, nu?).

Secțiunea performanțe a fost cea mai firavă cantitativ – și, la drept vorbind, și calitativ – a manifestării (spre deosebire, să zicem, de „AnnArt 5”, „Medium 3” din vara aceasta de la Sfântu Gheorghe și Lacul Sfânta Ana, unde lucrurile au stat invers). Singurele două acțiuni pe care le inserăm în acest succint comentariu sunt ale lui Teodor Graur, respectiv Utó Gusztáv și Kónya Réka. Prima („Caritas-sex-superstar”), interactivă în intenție (răspunsul publicului a fost însă palid), își structura „discursul” și invitația la dialog pe teme intens mediatizate – sex, sport, știri grotesc-senzationale, vedetism efemer –, pe kitsch-ul mediatic, ironizat în context. A doua, mai spectaculoasă prin performanță (citește în traducerea engleză: acțiune dramatizată) autorilor-actori, avea rezonanțe istorico-politice. În cazul altor două performanțe, Muzeul de Artă din Arad era testat ca instituție vie, găzduind nu doar memoria culturală, ci și actul artistic în desfășurare.

Tronsonul video nu era stufos, dar includea cîteva din numele, îndrăznim să spunem, deja consacrate – Geta Brătescu, Radu Igazșan, Alexandru Solomon, Sorin Vreme, Călin Dan, cărora li s-a adăugat ambițiosul student Ieșean Matei Bejenaru. Nu era vorba atît de noutăți, cit de posibilitatea vizionării unor filme video într-o nouă ambianță – cea arădeană –, foarte receptivă, ce-i drept.

În opinia noastră, ceea ce a personalizat în primul rînd manifestarea din Aradul acestei toamne este expoziția de instalații de la Muzeul de Artă din localitate. Contribuabili (invitați) nu sînt numeroși, așa încît, în cîteva situații, un artist are la dispoziție integral o alveolă spațială (cameră). Aceasta „aerisește” traseul muzeal, îl limpezeste, îl articulează clar. Constatăm, între altele, multiplicarea și nuanțarea noii puneri în ecuație a kitsch-ului ca unitate postmodernă de măsură a relației între cultura elitelor și cea de masă (la Ujvárossy László și Kocsis Rudolf, structurări vizual-identice cărora le asociem acțiunea lui Teodor Graur). Ancorarea inspirației în spasmodica viață politico-socială românească post-decembristă „hrănește” instalațiile semnate Dan Perjovschi și Dan Mihălițianu. Raportarea eului la diferite paliere ale existenței colective definește demersurile lui Bartha József, Bartha Sándor, Andrei Oșteanu, Onisim Colta, Lia Perjovschi, subREAL (Călin Dan, Josef Kiraly), Pál Péter, Caius Grozav, Călin Man. Mediile dialoghează în aceste instalații de la obiect la electrografică și video, nefiind neglijate nici limbajele tradiționale.

În final, subliniem, odată cu organizatorii, relația ce innobilează titulatura manifestării: „artă nelimitată – societate cu răspundere limitată”.

ADRIAN GUTĂ

În numărul trecut al revistei noastre, vorbeam despre un coloqui cultural internațional care a avut loc pe un vapor, coloqui care, prin prezența scriitorilor români, dar și prin acea primire organizată la Constanța de către Uniunea Scriitorilor din România, a făcut foarte multe pentru imaginea României în ochii străinilor. Spuneam tot atunci că nici o instituție a Puterii actuale (nici măcar cele care se ocupă de cultură) nu a acordat nici cel mai mic sprijin pentru vreo acțiune din cadrul respectivului coloqui. Din păcate, această atitudine de nepăsare din partea celor care ne conduc nu reprezintă un caz singular. Din ce în ce mai multe manifestări care fac o bună propagandă pentru România (dacă ar fi să ne referim doar la acest aspect) sînt tratate cu dispreț de către guvernanta, aceasta întîmplîndu-se mai cu seamă în cazul apartenenței la acel teritoriu atît de străin lor, cultura. Se pară că arta este într-adevăr bună și de luat în considerație numai atunci cînd nu există: cînd ridică osanale sau cînd gîdila tot felul de orgolii (științifico-fantastice sau nu).

Festivalul Internațional de Film Studențesc DAKINO, care a avut loc în perioada 1-3 decembrie 1994 la București, nu a avut nici o legătură cu „s.f.”-ul, nici cu producțiile adulterilor. În schimb, el este singurul festival de film din

Triumful
filmului

Festivalul DAKINO

România menționat în „Carrefour des festivals” (catalogul european al festivalurilor de film), alături de Cannes, Veneția, Berlin etc. Este un festival cu adevărat internațional, anul acesta avînd participanți din 13 țări (SUA, Anglia, Franța, Belgia, Australia, Germania, Italia, Argentina, România etc.) și un juriu din care au făcut parte personalități ale lumii filmului din Suedia, Belgia, Franța, România.

Acest festival, cu toate că nu a găsit audiență la nivelul Puterii (anul acesta, de exemplu, s-au făcut toate demersurile posibile și către Guvern, și către Parlament, și către Președinție) și, deci, cu toate că s-a confruntat cu greutăți financiare deosebite, a ajuns la ediția a IV-a, ediție excelent realizată. Ca pentru a încununa seria de bucurii pe care le pot face instituțiile în drept, Festivalul DAKINO nu a găsit sprijin nici la Uniunea Cineaștilor din România; prin urmare,

- Marele Premiu și Trofeul DAKINO, oferit de Boca del Rio – „La Pendule de Mme Foucault”, de Jean Marc Vervoort (Belgia).
- Premiul pentru regie, oferit de Tofan Grup – „I'll Pick The Flowers You Love”, de Ray Leos (California University, SUA).
- Premiul pentru imagine, conștin în peliculă în valoare de 1.000 dolari, oferit de Kodak – „Amelia Rose Flowers”, de Jackie Farcas (Australia).
- Premiul pentru film de animație (care a înlocuit Premiul pentru scenariu), oferit de Trustul Express – „D'amour et d'os frais”, de Cecilia Marne (Belgia).
- Premiul pentru film documentar, în valoare de 1 milion lei, oferit de Topaz – „Motorine și benzine”, de Napoleon Helms (ATF, România).
- Premiul pentru coloană sonoră, oferit de Tilt & Partners – „Palace Café”, de Andrew Lancaster (Australia).
- Premiul special oferit de Fundația Soros (în valoare de 500.000 lei) – „Lihdemfeld 1994”, de Radu Muntean (ATF, România).
- Premiul special oferit de Pan Oceanic (în valoare de 300 dolari) – „El restaurados de deoses”, de Juan Martin del Valle (Argentina).
- Premiul special oferit de Media 10 (în valoare de 1.200 dolari) – „Lihdemfeld 1994”, de Radu Muntean (ATF, România).

organizatorii nu au putut beneficia de cinematograful „Union”, fiind nevoiți să se mulțumească cu cel din strada Eforie, un cinematograful, ce-i drept, ceva mai apropiat de natură, cu tavanul în permanență umed, datorită infiltrațiilor de apă.

Cu toate acestea, organizatorii (Dan Chișu – președintele DAKINO, Mihaela Rădulescu – directorul festivalului) n-au dezarmat și, găsind sponsori „printre prieteni” (după cum ne spune Dan Chișu), au realizat un festival care a rulat un buget de 56 milioane lei, cu un fond de premii de aproape 9 milioane lei.

De fapt, nu cifrele contează (mai bine zis, ele contează doar pentru cei care au fost confrunțați cu ele), ci aceea că festivalul a fost într-adevăr o reușită. Filmele premiate (alese cu dificultate, după cum mărturisea președintele juriului, Bengt Forslund) au fost de o valoare indiscutabilă. Să notăm aici premierele filmului de animație „D'amour et d'os frais” de Cecilia Marne (Belgia); în lipsa unui premiu specific și confrunțată cu o capodoperă, membrii juriului au decis ca premiul pentru scenariu să nu se acorde și să fie transformat într-unul pentru film de animație. (Faptul că aparținut unui alt registru – animația – decît cel așteptat a reprezentat, după opinia noastră, singurul motiv pentru care „D'amour et d'os frais” nu a luat Marele Premiu și Trofeul DAKINO.)

În cele din urmă, trebuie să spunem că organizatorii au în vedere largirea cadrului acestui festival, pentru ca anul viitor să realizeze o competiție dedicată filmelor de debut, în cadrul căreia filmul studențesc să reprezinte doar o secțiune. Lumea (dar – am văzut – mai puțin guvernanta) așteaptă astfel de sărbători ale culturii cu ceva mai mult interes decît în cazul festivităților gălăgioase și declarative mediatizate în exces pe la noi.

CEZAR PAUL-BĂDESCU

Conferința Națională
a Uniunii Arhitecților
din România16-17 decembrie – Institutul de
Arhitectură „Ion Mincu” București

Sub titlul generic „Starea profesiei”, la mijlocul lunii decembrie se va desfășura – în Sala Prescelor din Institutul de Arhitectură – Conferința Națională a Uniunii Arhitecților din România. În noua sa formulă, reorganizată în 1990, UAR preia tradiția Societății Arhitecților Români, fondată în 1891, și este la a treia Conferință, succedată cu regularitate la fiecare 2 ani. După manifestările din octombrie 1994, grupate în Bienala de Arhitectură, Conferința e chemată să evalueze prezența publică și profesională a UAR și să aleagă conducerea operativă a Uniunii pentru următorul interval. Dar înainte de aceasta, în centrul atenției arhitecților rămîne problema reglementării legale a exercițiului profesiei în condițiile schimbate ale ultimilor ani.

Structura și dimensiunea echipelor de proiectare s-au modificat, arhitectul este pus în fața unor raporturi noi cu clienții, cu constructorii, profesia suferă presiuni neașteptate în economia de piață; regulile deontologiei profesionale trebuie promovate cu convingere.

Toate aceste subiecte se anunță ca titluri „de pagina întâi” în dezbaterile Conferinței.

SUNĂ ȘI CÎȘTIGĂ!
În fiecare dimineață, între orele 8.15
și 8.45, poți cîștiga numeroase
premier, oferite de firmele:Polar Electronics, STM, Bozkir Lighting, Nemira,
Teranita, Sabina, Gipo Pescar, Vivo, Champ.

Marele premiu: 1 TV color Polaris 2.000

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										

Nu trebuie decît să sune la 631.73.89
și să propui una din căsuțele grilei.
Premiul ascuns acolo îți aparține.

CRONICĂ DE CARTE

INCERCĂRI DE
PSIHOTERAPIE SOCIALĂ

Alina Mungiu, România, mod de folosire, Editura Staff, 199 pag., 3.900 lei

O datorie de plăcere

Dacă n-ar fi o plăcere, antologiile de publicistică ar trebui să fie o elementară datorie pentru orice autor care se respectă. La doi, trei ani o dată, scriitorul-ziarist (mai ales când e un nume cu greutate și când scrisul său acoperă simultan politicul, mentalul colectiv și viața culturală) ar trebui să-și ia un răgaz, să prefere colecția gazetei, să aleagă textele cu un coeficient anume de general-valabilitate și să le încopieze într-o carte. Studiu de etapă, piesă într-un puzzle, pauză de respirație, filtru evaluativ, culegerile de acest gen dau seama și de portanța editorialistului, dar și de evoluția contextului. Însumarea de viitorul cercetător, volume precum **Punct și de la capăt**, de Ion Cristoiu, **De dreptul la normalitate: Discursul politic și realitatea**, de Nicolae Manolescu, **Apel către lichele**, de Gabriel Liiceanu, **Crimă și moralitate**, de Ileana Mălăncioiu, **Șocuri și crize**, de Stelian Tănase, **Arheologia terorii**, de Vladimir Tismăneanu, ori cele semnate de Laurențiu Ulici, Gabriel Andreescu, Ilie Șerbănescu ș.a., ca și cel de care ne ocupăm acum, vor avea deopotrivă rolul de prefață pentru studiul presei românești post-ceaușiste, de sinteză (de autor, de epocă) și de „piese la dosarul ideilor românești” (sună cam pompos, dar așa este).

Lista de mai sus este, însă, foarte departe de a fi integral legitimată, pentru că din ea lipsesc (deocamdată) multe nume pentru care antologarea faptului jurnalistic post'89 rămâne încă o datorie de plăcere: Andrei Pleșu, Alexandru George, Octavian Paler, Mircea Iorgulescu, Gabriela Adameșteanu, Mircea Mihaies, Elena Ștefoi, N.C. Munteanu, Andrei Cornea, H.-R. Patapievici (a cărui primă carte stă să apară la Nemira), Ioan Buduca, Radu G. Teșușu, Cornel Nistorescu, Mircea Dinescu, Alex. Ștefănescu, Tia Șerbănescu, Liviu Antonesei, Tudor Octavian, Cristian Tudor Popescu... Sună, cred, cum nu se poate mai convingător pentru a ne da dreptul să vorbim de o veritabilă „Bibliotecă de ziariști socio-politici” a zilelor noastre. Cît despre tabăra conservatoare, de acolo n-a venit decît antologia de tablete-Paul Everac, în rest pentru ei decizia se practică, nu se dezbate, ideile lovesc, nu se scriu, iar scrisul nu înalță, ci dărimă. În plus, raportul de talente literar-gazetărești e cam de unu la o sută în favoarea minților liberaleste.

Expresul Mungiu

Pînă în ianuarie '90, numele Alinei Mungiu era cunoscut exclusiv literaților împătimiti și atîși de morbul subversivității. Lucrînd în psihiatrie, în vitregele condiții ale unui laș atît de generos în stimularea reacțiilor moldofobe, prîsnelul de la **Opinia studentescă** pîrea argint viu reportericesc, dospea vervă pamfletară, dar proza ei vădea reverii și solitudinii prea puțin spulberate de patosul ancorării în diurn. Întrînd pe ușa mare a presei literar-politice, la „22”, la **Contrapunct**, Alina Mungiu - actualul redactor-șef al revistei **Expres** și corespondentul la București al **Le Monde**-ului - avea să devină o „woman of substance” a gazetăriei de azi, respectată inclusiv de adversari. Inteligență briei, limbă ascuțită, precizie-n verdict, cultivînd opțiunea francă (și deci șocantă), contradicția și croiala fermă, laconică, dar succulentă, a frazei, Alina Mungiu nu se apucă în tiparele de partid, contemplant întotdeauna relieful național din perspectiva belvederilor continentale, asociază iute și surprinzător, nu vrea să știe de tabuuri și adoră spargerea prejudecăților. Om de succes, plin de ambiție.

Nu ne cunoaștem, dar am văzut-o de mai multe ori pe coridoare redacționale: calcă puternic și încruntat, dar știe să ridă cu poftă; privește magnetic, cu ochi de balanță rapidă și eficientă, gîndește zece lucruri simultan și comandă la fix - ce mai, are dăru și voința ascensiunii sociale și vigoarea unei gândiri pentru care pereții par să existe numai de dragul ușilor trînite.

N-a ocolit nici un subiect delicat, nu are false pudori, a demontat sagace și resorturile monarhis-

mului și hiperstratificarea chestiunii basarabene, a desfoliat sceptic toate guvernele și partidele post'89, a-n-tors manevrele falimentare ale opoziției pe toate fețele, încît ce-i rămîne acum de făcut e să-și tempereze avîntul... mondializant: numai într-un singur editorial (v. **Expres**, 6-12 dec. crt.) Alina își exhibă înfîlîrile de la Praga, Budapesta, Washington și Oxford, prietenia cu Slavenka Drakulic, un dialog purtat la Harvard cu redactorul-șef de la **Moskovskie Novosti**, „o discuție recentă cu Kemal Kurspahic”, redactorul-șef al eroinei **Oslobodenje**, ca și „o discuție de *the record* cu un înalt oficial al Pentagonului”. Toate reale, nu ne îndoim, bune și frumoase, dar prea multe pentru un singur articol. Dotată din plin pentru o carieră internațională în *mass-media*, Alina Mungiu nu trebuie să uite (pardon de sfat de om bătrîn) că beomolul salvează de obicei partitura de stridente. Riscul ei este acum, ca și în cazul lui Ion Cristoiu, sindromul omniștiinței, cînd - debordînd de inteligență și bunăvoință - analistul ajunge să se substituie și cauzelor și efectelor, și regizorului și actorilor, sînt trup și hrană sieși, la un pas de autodevorarea... analitică.

„O Românie în delir”... dar invers

Motto-ul cărții este ales din **Schimbaria la față a României**: „Deficiențele actuale ale poporului român nu sînt produsul «istoriei» sale, ci istoria aceasta este produsul unor deficiențe psihologice structurale”. Nu e deloc un motto convențional, ci exprimă integral viziunea din **România, mod de folosire** (personal, am optat întotdeauna pentru **aliajul Cioran/Eliade** în această idee, adevărul fiind la mijloc - istorie și etno-caracter deopotrivă). Tînărul Cioran visa o Românie cuprinsă de fervorele afirmării imperialist-spirituale. Septuagenarul Cioran a sîrșit prin a analiza delirul pe invers - „neantul valah”. Impetuosul nietzschean e subminat perpetuu de scepticul funciar.

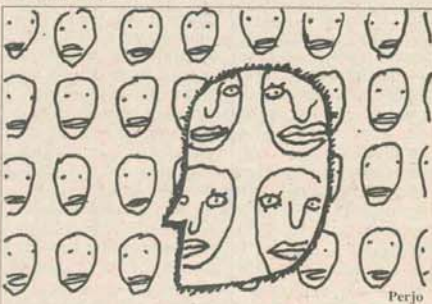
Tot așa, pagina Alinei Mungiu e teatrul de război între disperarea de România și febra volitivă a Schimbării; între luciditatea cinică și impulsul etno-psiho-terapeutic; între fermitatea pragmatică și utopia înduioșată; între ispita fatalismului și energețismul pledoariilor întru dizolvarea conservatismului: „Intellectualitatea română de vîrf mai așteaptă încă să vină poporul român în întîmpinarea obsesiilor ei. Nu pare să-i dea prin mîntă că o persoană care se angajează civic trebuie să meargă ea în întîmpinarea obsesiilor poporului”, „Informația pură nu are trecere la poporul român”; „Oricît nu ne-ar suna bine acest lucru, cel mai eficient se ocupă de interesul general cei care știu să-și urmărească propriul interes”; „Cînd o lume se schimbă, trebuie să te schimbi odată cu ea. Sau mori”; „Mare parte din poporul român manifestă un complex de superioritate rezultat dintr-unul de inferioritate”; „Nici un român nu-și ia propriile proiecte în serios, iar un străin care le-ar lua ar fi privit ca un fraier potențial, a jerk”. Tot atîtea verdicte exacte, expuse „ghilotic”.
Dar, ca și la Cioran, pentru frumusețea demoniacă a demonstrației, nuanțele trebuie sacrificate. A avea dreptate în absolut nu înseamnă neapărat a te înșela în relativ. „Să recunoaștem, spune autoarea, că în RDG comunismul german nu arăta o față atît de jalnică precum comunismul românesc”. E adevărat că „boala poporului român, mixtură de totalitarism de import și balcanism autohton, era, de ce să n-o recunoaștem, originală”, dar cine știe ce va să zică malformarea colectivă a maselor redegiste va conchide că, totuși, la noi carnavalismul levantin laminează totul, sfîdînd orice fel de inflexibilitate. Sau: condamnarea fără nici o circumstanță atenuantă a atitudinii „detestabil de șovăielnice pe care au avut-o toți intelectualii vizavi de o eventuală participare la putere. Este evident-că dacă ei se fereseră de acele poziții nu le pot ocupa decît prostii”. Sigur, e o reacție de exasperare, dar ea seamănă supărător de mult cu îndemnul sarcastic al dentistului în fața urletelor tale: „dacă nu-ți place și îți că te doare, poftim, scoate-ți măseaua singur!”.

În fine, de dragul verdictului „totalitar”, se ajunge la negarea flagrantă a faptelor istorice: „În mod normal, generațiile nu ajung într-un conflict radical în Balcani deoarece aici compromisul este aspirația tuturor generațiilor, și cine aspiră la compromis nu se poate radicaliza”. Lasă că și teoria fatalității compromisiului etern la români are dreptul ei la oarecare circumstanțe atenuante (absente aici), însă afirmatia atît de tranșantă se lovește de lunga, constantă și contorsionată serie de conflicte intergeneraționiste, de la lupta bonjuristilor cu tombaterile pînă la războiul de gherilă dus de generația '27 cu generația Iorga-Ionel Brătianu. Mă rog, în privința anihilării în fașa a radicalismului autohton, aici autoarea are dreptate.

Din antologia Alinei Mungiu cel puțin **Estul**, **maidanul jocurilor noastre**, **România, mod de folosire**. De ce am pierdut alegerile. La moartea lui Jan Palach, Valeriu Cristea ar fi ris, Să fii tînăr cu voce de la părinți sînt texte... antologabile (va veni și vremea antologiilor din antologie). Ce mult și cu cît folos s-ar putea glosa pe marginea unor idei precum: „(la noi) cele mai personale lucruri vor fi explicate prin cauze naționale, ba chiar generale”; „Nu cereți românilor să dea recomandări despre alți români”; „Valorile predominante (la noi, n.n.) sînt, în ordine, singuranța, ordinea, nivelul de trai onorabil. Sensibilitatea la valori abstracte e absolut nulă” (cred că poste tot e la fel); ca și, în totalitate, notele (pp. 118-122) despre „mîndria națională pe un pretext de Lucian Pintilie” (De ce trag clopotele, Mîtică?).

Un regret inutil

În comentariul literar, căruia îi este rezervată secțiunea a doua a cărții (Kafka, Dostoievski, Gide, Jünger, Le Clézio, Thomas Mann, Bulgakov, Hesse ș.a., reuniți în jurul nucleului adversarilor convenției sociale vs. neconvenționalism individual), Alina Mungiu beneficiază, pe lîngă subtilitatea asociativă, de atulul experienței psihiatrice („eseul de față, situat la granița psihologiei literaturii, a psihologiei sociale și la multe alte granițe”). A regreta „gaspiajul” exegetului literar în hermeneutica actualului politic este, poate, de bon ton, dar e tot atît de inutil. Fiind, cum spune Ioan Buduca, „una dintre cele mai lucide voci din toată presa românească”, Alina Mungiu riscă să supere nu doar sus și jos, nu doar la stînga și la dreapta, dar și în centrul centrului. Poate că și în centrul altor centre, de vreme ce demersul ei se înscrie, în genere, într-o *network* cu anvergură globalizantă.

Perjo

Caz tipic al excesului de siguranță ce maschează supralicitant o vulnerabilitate de fond, Alina Mungiu este captivă încă dilemelor autodefinirii. Eseul literar cu atracție către psihologia abisală și editorialul politic strict circumstanțiat, dar cu puternic accent (sau subtext) internațional sînt concurente seriose, în cazul ei, de certa vocație literară, demonstrată strălucitor pînă acum în dramaturgie. Încă o zonă de „șocuri și crize”, cum ar spune Stelian Tănase.

Evangheliști, piesa Alinei Mungiu premiata (și publicată) de UNITER în 1993, va avea, sînt sigur, parte de o carieră europeană, ca și de spectrul anatomizării în țară. Este de ajuns să-l cităm pe Sorin Dumitrescu (interviu în **Alfa și Omega**, supliment al **Cotidianului**, 1 dec. crt.): „Culpabilizarea Sîntului Apostol Pavel - cheia de boltă a reproșului lui Cioran - se bucură încă de audiență. La noi în ogradă, ca să mă rezum doar la deșteptele (deșteptele) de pe plan local, piesa «Evangheliști» de A. Mungiu reprezintă o mostră de analfabetism teologic și, în ultimă instanță, de pleoarie comunist-atee. Este o scriere care îndeplinește toate condițiile pentru a primi anatemă. Conducerea Bisericii este însă timidă și alege politica struțului”. Iată-o pe Alina Mungiu la cîțiva pași de Salman Rushdie...

Nu, hotărît lucru, orice am „regreta”, în privința ei, este inutil și prematur. Alina Mungiu va (putea) fi orice, numai un „om fără destin” (potrivit acuzei aduse de Cioran lui Eliade în 1933) - nu!

DAN C. MIHĂILESCU

Semnăle de avertisment se făcuseră auzite de mai multe luni pe tot întinsul Statelor Unite - în cafenele, la radio, în sondaje, în sălile Congresului și în Biroul Oval. Americanii erau furioși și nu mai erau dispuși să lase lucrurile cum erau. Sătui de toate, de la criminalitate la nesiguranta locurilor de muncă și de un guvern care nu înlătura aceste griji, alegătorii spuneau oricui era dispus să-i asculte că politicianii au pierdut contactul cu realitatea. Era momentul să fie treziți. Și trezirea s-a produs: nu printr-o alarmă de ceas, ci printr-un cutremur care a zgâlțit bine edificiul politic al Americii, înclinându-l spre dreapta.

Alegătorii au respins cu hotărâre candidații Partidului Democrat la fiecare nivel, de la Senatul SUA și Camera Reprezentanților pînă la adunările legislative ale fiecărui stat, de la un capăt la altul al țării. Pentru republicani, rezultatul a constituit un triumf remarcabil: a modificat peisajul politic, le-a dat controlul asupra procesului legislativ federal și amenință să facă din președintele Bill Clinton un falit pînă la alegerile din 1996. Efectele acestei „revoluții” se vor face simțite, în următorii doi ani, în toată lumea.

În Congres, republicanii au preluat controlul Camerei Reprezentanților pentru prima oară în ultimii 40 de ani, iar în Senat pentru a patra oară de la al doilea război mondial. Deținătorii puterii s-au așteptat la suferință, dar nimeni nu a anticipat faptul că furia alegătorilor se va manifesta așa de violent.

Pentru Clinton, asta a însemnat respingerea multor preocupări pe care le-a abordat în ultimii doi ani. Dacă SUA ar avea o democrație parlamentară, ca Marea Britanie sau Japonia, în locul unui mandat prezidențial fix de 4 ani și o separare a puterilor executivă și legislativă, Bill Clinton ar fi acum eliminat din funcție. El se confruntă acum cu doi ani grei, de coabitare legislativă cu noua majoritate de pe Dealul Capitolului, situație care amintește de ceea ce s-a întâmplat în Franța pe la mijlocul anilor '80, cînd un președinte socialist, Mitterrand, a trebuit să colaboreze cu un prim-ministru conservator, Jacques Chirac.

Dar dacă în cazul francezilor relația între cei doi a fost rezonabilă, în cazul lui Clinton lucrurile sînt mult mai dificile - dacă ținem seama că noul lider al majorității din Senat, Robert Dole, și viitorul președinte al Camerei, Newt Gingrich, sînt doi dintre cei mai aprigi republicani conservatori din Congres. Chiar dinainte de aceste alegeri, Dole se gîndea serios să candideze împotriva lui Clinton, în 1996. Pe de altă parte, timp de 15 ani, Gingrich a dus o campanie mesianică împotriva democraților liberali, care reprezintă, după părerea sa, tot ce este mai rău în guvern. Acum el se va afla la doi pași de Președinție, al doilea după vicepreședinte.

După aflarea rezultatelor alegerilor, Clinton a încercat să explice ce se întimplase și ce intenționa să facă. El și-a asumat „partea de vină” pentru pierderile suferite și a promis că va face tot ce-i stă în putere pentru a se înțelege cu noua conducere republicană. Însă, în același timp, el a promis să lupte împotriva oricărei încercări de „a da ceasul înapoi”, spre perioada Reagan. După părerea președintelui, publicul nu era supărat pe programul său, ci pe ritmul lent în care era el implementat.

Din nefericire, se pare că lucrurile stau tocmai pe dos. El a realizat destul de mult în timpul primilor doi ani ai mandatului - nu asta deranja electoratul. El a redus deficitul bugetar de la 290 miliarde dolari la 220 miliarde, a obținut aprobarea legii împotriva criminalității, a impulsionat comerțul cu Canada și Mexic prin intermediul NAFTA (North American Free Trade). Economia s-a reabilitat și nu scăzut ratele șomajului și inflației. Cu toate acestea, rezultatele alegerilor au demonstrat faptul că problemele economice sînt mult mai puțin importante pentru electoratul american decît convingerea că Bill Clinton și democrații au pornit-o pe un drum greșit.

Peste 50% din alegători nu au fost de acord cu ce a făcut Clinton și cu modul său de lucru. Ei au criticat lipsa lui de hotărâre, ușoara lui tendință spre stînga, sprijinul față de înrolarea homosexualilor în armată, în timp ce, pe de altă parte, a închis peste 100 de baze militare. S-au manifestat vădit împotriva programului de sănătate și a măsurilor economice.

În ultimii 30 de ani, americanii nu au făcut nici un mister din ceea ce așteaptă ei de la un președinte: controlul asupra criminalității, mai ales protecția împotriva tinerilor înarmați; școli mai bune, care să asigure o pregătire superioară pentru slujbele

După cădere

care cer calificare în tehnologia avansată; străzi și orașe mai curate; respectarea „valorilor familiale”, izolarea homosexualilor și introducerea rugăciunilor în școli. Ei doresc mai puțină birocrație, mai puțină ingerință, mai puține griji în legătură cu viitorul lor și al copiilor lor. Și aceste așteptări nu au fost împlinite de Clinton și de democrați; reacția electoratului a fost promptă și violentă.

Această modificare de forțe va avea repercusiuni în primul rînd asupra politicii interne. Chiar și cînd în Congres democrații erau majoritari, Clinton și-a repercutat victoriile legislative la limită. Acum, aceste victorii vor fi greu de obținut.

Republicanii vor încerca să-i impună al lor „Contract cu America”, un pact prin care se va cere un mandat constituțional pentru echilibrarea bugetului federal, limite la termenele legislatorilor Con-

gresului, mai multe cheltuieli pentru apărare și o reducere cu 200 miliarde dolari a taxelor investitorilor și clasei mijlocii, pe un termen de 4 ani.

Pe plan extern, primul test al impactului electoral este strîns legat de ratificarea tratatului GATT. În altă ordine de idei, numirea superconservatorului Jesse Helms la conducerea Comitetului senatorial pentru afaceri externe va însemna o modificare substanțială a politicii externe a SUA. Într-o scrisoare adresată secretarului de stat Warren Christopher, Helms a declarat că speră să colaboreze bine în problemele de politică externă, dar că trebuie operate schimbări în acest domeniu. Ce fel de schimbări are el în minte este ușor de prevăzut dacă ne gîndim că acel „Contract cu America” interzice serviciul trupelor SUA sub comandă străină. Acest lucru înseamnă că Helms se va opune trimiterii de trupe americane în zone ca Bosnia, Haiti sau Înălțimile Golan, o variantă pe care Clinton a sprijinit-o în speranța de a determina Siria să semneze o înțelegere de pace cu Israelul. Noile democrații din Europa de Est, mai puțin Rusia, vor găsi o cale mai netedă către NATO.

Pînă una-alta, surprizele au început să apară. Viitorul președinte al Camerei Reprezentanților a declarat că, în sesiunea viitoare, republicanii din Cameră vor introduce un amendament la Constituție prin care se cere introducerea rugăciunilor în școală. Inițial, Clinton s-a arătat dispus să sprijine amendamentul, în timp ce liberalii se opun. Apropiatii președintelui au declarat că acesta se gîndea, de fapt, la un act legislativ care să permită un moment de liniște în sălile de curs și nu la amendarea Constituției. Acest lucru nu a făcut decît să întărească imaginea de Mare Nehotărît a lui Clinton.

Și acesta nu este decît începutul. La următoarea adunare a Congresului, în luna ianuarie 1995, se așteaptă un șir lung de probleme, mai dure decît introducerea rugăciunilor în școală. Gingrich și-a pregătit un atac asiduu asupra problemei taxelor, limitelor de termen, asistenței sociale și criminalității. Chiar și în mai pașnicul Senat se întrevăd dezbateri grele asupra cheltuielilor legate de apărare și de GATT.

La citeva zile după alegeri, Clinton simte nevoia să aștepte cum stă, cum este el perceput de public. Și mulți dintre colegii săi de partid și-au propus să-i spună adevărul în acest sens. Să-i spună că alunecarea spre stînga i-a nemulțumit pe suportorii săi și că ar trebui să respecte programul pentru care a fost ales.

Din ianuarie, Congresul american va fi un palpitant teatru de luptă în care republicanii vor încerca să-și demonstreze superioritatea. Dar simpla pedepsire a lui Clinton nu-i va duce prea departe în atingerea obiectivelor propuse. În 1992, Clinton a fost ales pentru că simboliza un factor de schimbare, însă cînd nu s-a dovedit pe măsura așteptărilor, alegătorii l-au părăsit. Pentru ca republicanii să nu împărtășească aceeași soartă, ei trebuie să-și aleagă cu grijă politica de guvernare și s-o pună deasupra ideologiei. Dacă reușesc să facă acest lucru, roadele schimbărilor aduse de alegeri se pot culege multă vreme, chiar după 1996.

Traducere și adaptare din presa internațională de ADRIANA TUDOR

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); GABRIEL ANDREESCU (politică, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Secretar general de redacție: ION MOISESCU; Șef serviciu social: OANA ARMEANU; Cultură: CEZAR PAUL-BĂDESCU; Corectură: RADU DOBÂNDĂ; Procesare text: FLORIAN TOROPOC; Șef serviciu difuzare: MIRCEA IONESCU; Difuzare: STELUȚA BUTURUGĂ, IOAN CÂNDOR, VLAD VIERU; Gestione: CORNELIA NICULAIE, ADELA BULGARU; Secesariat, difuzare: CRISTINA POPA. Rubrici permanente: ANDREI CORNEA, N.C. MUNTEANU, HORĂȚIU PEPINE, TIA SERBĂNESCU, ILIE SERBĂNESCU (comentarii politice și economice); RĂLUCĂ STROE-BRUMĂRIU, MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică); CEZAR BALTAG (istoria religiilor); H.-R. PATAPIEVICI (eseu); DAN C. MIHĂILESCU, MIHAI ZAMFIR, HORIA FLORIAN POPESCU (cronici literare); ERWIN KESSLER (cronici plastice). Correspondenți interni: IOAN MUSLEA (Cluj); DANIEL VIGHI (Timișoara). Correspondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin); ADRIAN NICULESCU (Milaño); SORIN ALEXANDRESCU (Amsterdam); ION MIRON DAMIAN (Paris). Tehnoredacție computerizată: "22". Tipărit la FED.

Manuscrisurile nepublicate nu se restituie. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120, Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08. ISSN-1220-5761